

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujeje izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni.

Filiale: Novo mesto.

SLOVENE

Vojno poročilo št. 1012 Živahni boji v Tunisu Napad na Bono in Tripolis Štiri sovražna letala sestreljena

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Živahni nastopi in pospešeno delovanje
ogledniških oddelkov ter topništva na tuni-
škem bojišču.

Oso letalstvo je v boju zblo tri letala.

Naši bombniki so napadli pristanišče v
Boni ter povzročili znatne požare, druga ita-
lijanska in nemška letala pa so uspešno delovala
nad Tripolisom.

Sovražna letala so včeraj zmetala številne
bombe na Bizerto in Tunis, občutna ško-
da na zgradbah ter okoli sto mrtvih in dvesto
ranjenih med civilnim prebivalstvom.

Angloško-ameriška letala so bombardirala
Avolo (Sirakusa), Pozzallo in otok Lam-
pedusa.

Protiletalsko topništvo je zadelo večmnožno
letalstvo, ki je treščilo v morje pri Pozzallo.

Velike ameriške izgube v Afriki

6000 mrtvih in 13.000 ranjenih ter ujetih — Na bojišče sta morala
prihiti celo Eisenhower in Alexander

Tanger, 3. marca. AS. Uspehi osnih ofenziv-
nih sunkov v srednjem in južnem Tunisu so
predmet živega zanimanja po vseh večjih krajih
naše francoske Severne Afrike. Število ranjenih
Amerikancev, Angležev in Francozev je tako ve-
liko, da niso polne le vse bolnišnice v Alžiru in
Maroku, marveč tudi nekatere šole. Lažji ranjeni
pa so bili poslani v Gibraltar. Mnogi ranjenci so
pripovedovali o popolnem sodelovanju med osno
pehoto, topništvom in letalstvom. Nadalje je na
njih zelo vplivalo to, da so italijansko-nemške
sile po zavetju kake postojanke svoj uspeh takoj
izkoristile in niso dale sovražniku časa, da bi se

ustavil in preuredil. Neki pehotni častnik je iz-
javil, da sta bila izsiljena v angleško-ameriško
razpostavitev dva klina, odkoder so se osne čete
hitro razile proti Gabzu in Kasserinu, kjer so
sprotniki zelo težko dobivali okrepiteve. Naše za-
ledje — tako nadaljuje častnik — je bilo slabo
organizirano, ker nihče ni pričakoval tako ne-
nadnega in močnega osnega napada.

Da je bil udarec trd za Amerikance, doka-
zuje ne le visoko število njihovih izgub — go-
vori se o 6000 mrtvih, 13.000, pogrešanih ali uje-
tih — marveč tudi nenaden prihod Eisenhower-
ja s vojnim štabom ter Alexandra na to bojišče.

Prepad med cilji osi in njenih nasprotnikov

Monakovo, 3. marca. AS: »Abendzeitung« se
bavi zopet z angloameriškim načrtom, stremel-
je k uničenju nemškega naroda, po njegovi
dokončni razorožitvi ter po nadzorstvu nad njegovo
industrijo. Danes je na vrsti angleška revija »Ni-
neteenth Century«, ki razlaga svoje prostaske na-
črte, pa si mane roke in vzklika: »Nemci bodo mo-
rali nekaj časa živeti v pravi muki.« V ostalem
pa — sadiščno pripominja list — je nemški genij
ustvaril svoja največja dela ravno v trenutku, ko
je bil narod politično in vojaško najslabši in ravno
zato je Anglija pridržuje hvaležno nalogo, da se ti
angleški načrti brez vsega izvedejo. »Abendzeitung«
pripominja, da imajo ti in podobni načrti, ki jih
od časa do časa izdelajo ali Amerikanci ali An-

gleži, skupno glavno potezo, to je težnja za izklju-
čno negativni cilji. Zaman pričakuje od njih —
tako nadaljuje list — eno samo besedo o obnovi-
venem načrtu; rušenje, uničenje, razvaline in iz-
trebljenje, to so besede, vredne naših nasprotnikov.
Velikanski je ideološki prepad, ki zija med obema
borecema se taboroma. V nasprotju z negativnimi
cilji naših sovražnikov se dvigajo pozitivni cilji
Nemčije in njenih zaveznikov, ki se bore za to,
da bi narodom in sebi preiskrbeli malo zraka in
prostora, neobhodno potrebnega za življenje svojih
sinov. Torej ne težnje po ropih, marveč pravične
težnje po večji pravici, ki naj jo zgodovina nakloni
v enaki meri vsem narodom.

Črni oblaki nad Avstralijo

Lizbona, 3. marca. AS. V Londonu naraščajo
skrb za Avstralijo. General Mac Arthur je izdal
posebno poročilo, ki pravi: »Zadnje tedne je
naše ogledniško letalstvo poročalo o stalnih okre-
pilih vseh vrst japonskih sil na otokih, ki ob-
dajajo severno Avstralijo. Zdi se, da sovražnik
zbira tukaj svoje glavne sile in se pripravlja na
napad. Treba se je torej pripraviti.« Mac Arthur
torej priznava, da je nevarnost za Avstralijo ve-
lika. Japonska je zadnja dva meseca mrzlično
delala ter je pomnožila in preuredila svoja po-
morska, letalska in kopenska oporišča. Japonska
vojna sila se na tem področju stalno veča, zlasti

dovajajo nove čete z letali. Japonci se utrjujejo
v 2000 milj velikem loku, segajočem od Timorja
do Salomonovih otokov. Na severozahodni strani
so Japonci le za 2000 milj oddaljeni od Avstralije,
na severovzhodu pa so okrepili svoje posadke na
Novi Gvineji. Prevoz čet ne dela Japoncem nika-
kih težav. Imajo dovolj trgovskih in vojnih ladij,
s katerimi lahko popeljejo veliko armado proti
Avstraliji. Prav tako ima Japonska sijajno letal-
stvo. Iz vsega tega torej izhaja, da Japonska mo-
bilizira vse svoje možne količine vojaštva, ladij
in letal za uničujoč udarec zaveznikom v jugo-
vzhodnem Tihem morju.

Zakaj se Angloamerikancem mudi

Rim, 3. marca AS. V članku z naslovom »Za-
kaj se jim mudi« obravnava »Messaggero« vzro-
ke, ki silijo Angloamerikance k hitrim korakom.
Čim več časa mine, tem bolj se veča izguba
njihovega ladjevja. Os zgradi več podmornic
kot jih izgubi, zavezniki pa izgube več ladij kot
jih naredijo, in več časa preteče, tem bolj pro-
blematična postaja »likvidacija« Japonske, kaj-
ti podaljšanje borbe v Evropi omogoča Japonski
organizaciji njenih neizčrpnih virov. Čim več
časa preteče, tem bolj nevedrlije postajajo
utvare o zvezi z Sovjetsko Rusijo. Dokler je šlo
za izrabljanje ruskega odpora, ki je vezal sto-
tine evropskih divizij, je vladala skladnost med
Moskvo in Londonom ter Washingtonom. Ko pa
so se Angloamerikanci prepričali, da stremi
Rusija po izkoriščanju svojih uspehov za ured-
ničenje svojih teženj proti Dardanelam, Baltiku

in Perzijskemu zalivu, se je vse spremenilo.
Čim več časa preteče, tem bolj se podira papir-
nati grad oficijelne ideologije o vojni »demokra-
ciji«. Primer Indije in Gandija je najjasnejše
zanikanje križarske vojne za svobodo in neod-
visnost narodov. Čim več časa preteče, tembolj
se bližajo nove predsedniške volitve v Združenih
državah. Vsakdo ve, da bi Roosevelt rad nasto-
pil pri volitvah kot zmagovalce. To je poleg
drugih pet vzrokov, zakaj se našim sovražni-
kom na zahodu tako mudi. Prav toliko vzrokov
imamo tudi mi, da vztrajamo z odporom in v
smelih pobudah. Načrti tega »aktivnega odpo-
ra«, poročata zmage, so bili izpolnjeni na se-
stanku med Ducejem in Hitlerjem odposlan-
cem — zaključuje »Messaggero«.

Pred novo finsko vlado

Helsinki, 3. marca. AS. Predsednik finske
republike Rytli je izročil mandat za sestavo nove
vlade Vainots Hakkilu, ki je bil do danes pred-
sednik naračne skupščine in pripada socialno-de-
mokratski stranki.

Roosevelt bo četrtič kandidiral

Stockholm, 3. marca AS. Newyorški dopisnik
lista »Stockholm Tidning« poroča, da bo Roo-
sevelt po vsej verjetnosti četrtič kandidiral pri
ameriških predsedniških volitvah leta 1944. Ver-
jetno je tudi, da bo newyorški guverner Dewey
kandidat republikanske stranke. V ameriških
političnih krogih govorijo tudi o ustanovitvi no-
ve stranke, ni pa še točno znano, kakšen bo
njen program.

Sovjetska Rusija sovraži Anglijo

Anglija na vsak način želi, da bi se Sovjeti naprej vojskovali

Bukarešta, 3. marca. AS. Urednik lista »Cu-
rentul« piše o nasprotju med begunsko poljsko
vlado v Londonu, kateri se je angleška vlada v
posebni pogodbi zavezala obnoviti poljsko državo,
ter med Sovjetsko Rusijo: »Pri vsem tem je zani-
mivo dejstvo, da Sovjetska Rusija ne upošteva ob-
vez njene zaveznice Anglije in zato Sovjeti od-
klanjajo priznanje poljskih meja zelo ponižujoče
Anglijo samo. Sovjetska Rusija je s tem pokazala,
da sovraži Anglijo. Toda angleški molk k tej polj-
ski zadevi kaže, da je Anglija pripravljena spre-
jeti marsikaj, samo da bi rdeče armade nadaljevale
vojno. Eno pa je gotovo: v angleško-ruskih računih
manjka potrebna odkritost.«

Stockholm, 3. marca. AS. O sporu med sovjets-
ko in poljsko vlado piše tudi angleški časnikar
Commingses v listu »News Chronicle« in pravi: »Ne-
kega dne bo Poljska lahko osvobodena, toda Po-
ljaki naj ei ne domišljajo, da ne bo imela Sovjetska
zveza glavne besede o mejah med obema državama.
Moskva ostaja hladna in samo daje vedeti, da
Sikorski ni opustil zahtev po Ukrajini in Vilni.«
Pisec svetuje Poljakom, naj sodelujejo a Sovjetsko
zvezo, pa bo Poljska »postala po vojni najbogatejša
in najmočnejša evropska dežela«. Na koncu vzpo-
buja Sikorskega, naj bo miren in naj ne sili k od-
ločitvam, ki bodo padle le še na mirovni konferenci.

Ducejevo priznanje junaškim borcem

Ducejevo dnevno povelje ob povratku velikih oddelkov osme armade iz
Rusije v domovino - Italijanski narod je ponosen na svoje junake

Rim, 3. marca. AS. Ob vrnitvi velikih ita-
lijanskih edinic z ruskega bojišča, ki odhajajo na
oddih in na dopolnitev, je Duce dal naslednjo
dnevno zapoved:

»Častniki, podčastniki in vojaki osme armade!

V trdem boju, ki ste ga ob hoku nemških in
zaveznških armad prestajali na ruskem bojišču,
ste dali nešteto odločilnih dokazov o svoji vztraj-
nosti in hrabrosti. Zoper mogočnejše nasproti-
kove sile ste se borili do skrajne možne meje
ter ste s krvjo posvetili zastave svojih divizij.
Od »Julies«, ki je mnogo dni trla prve valove
boljševiškega napada, do »Tridentines«, ki je bila
obkoljena, pa si je odprla prehod s pomočjo
enajstih zaporednih bitkah, do »Cuneense«, ki je
držala vse do zadnjega po izročilih italijanskih
planincev, vse divizije zaslužijo, da pridejo v
narodno dnevno zapoved. Tako ste se vse do
žrtvovanja življenja izkazovali vi, bojevniki iz
»Ravenner«, iz »Cossieries«, iz »Pasubias«, iz »Vi-
cenze«, iz »Sforzesches«, iz »Celere«, iz »Torinas«.

katerih odpor pri Cerkovu pomeni stran slave in
ve, črne srace iz skupin »23. marec« in »3. ja-
nuar«, ki ste tekmovali s tovariši drugih edi-
nic. Pomanjkanje, trpljenje, neskončni pohodi
so bili izredna preizkušnja za vašo telesno in
duševno odpornost. Premagati jo je bilo mogoče
samo z visokim čutom za dolžnost ter s podobo
povsod pričujoče domovine v sreč.

Ni manj hude niso bile izgube, ki jih je
od vas zahteval boj zoper boljševizem, toda šlo
je in še gre za obrambo tisočletne evropske omi-
ke zoper moskovsko divjaštvo.

Častniki, podčastniki in vojaki!
Nedvomno ste čutili, s kakšnim ganotjem in
s kakšno neomajno vero v končno zmago je ita-
lijansko ljudstvo spremljalo potek velikanske
bitke in kako je ponosno na vas.«

Glavni stan Oboroženih Sil, 1/3/1943-XXI.
MUSSOLINI.

Pri Izjumu Nemci dosegli srednji Donec

Nemci so napadali tudi pri Slavjansku in Harkovu - Močan sovjetski pritisk
pri Orelu - V februarju so Sovjeti zgubili 886 letal

Hitlerjev glavni stan, 3. marca. Nemško vr-
hovno poveljstvo objavlja:

Sovražnik je na nekaterih mestih znova na-
padel na kubanskem mostišču in na postoj-
anke ob Miusu. Bil je povsod krvavo zavrnjen.

Nemški protinapadi so na prostoru pri Iz-
jumu na široki črti dosegli srednji Donec.
Tudi vzhodno od Slavjanskega in na prostoru
severozapadno od Harkova so naše divizije
zasledovale umikajočega se sovražnika, odrezale
več sovražnikovih skupin in jih uničile.

Medtem ko jugozapadno od Orla še
zmerom traja močan pritisk sovražnika proti
naši fronti, so nemške pehotne in oklepne di-
vizije na prostoru severozapadno od Orla usta-
vile močne sovražne napade, razbile sovražni-
kove sile, ki so vdrle na glavno bojišče in jih
rgle po uničenju 16 težkih in najtežjih oklep-
nih voz spet nazaj.

Mesto Ržev je bilo v nizu načrtnih premi-
kanj za skrajšanje fronte izpraznjeno. Zaščitni
oddelki, ki so že nekaj dni mesto imeli samo
še zasedeno, so se v noči na 3. marec po raz-
rušenju mostov preko Volge neopazeno od-
maknile od sovražnika.

Na ostalih odsekih srednjega in sever-
nega dela vzhodnega bojišča je potekel dan
razen nekaterih krajevnih napadov v splošnem
mirno.

Naprave na murmanski železnici so učin-
kovito uničevala nemška streljavna letala.

V mesecu februarju so Sovjeti izgubili 886
letal, in sicer od teh 701 letalo v letalskih bojih,
118 po obstreljevanju protiletalskega topništva,
30 pa po obstreljevanju oddelkov kopne vojske,
medtem ko je bil ostanek uničen na tleh.

Na severnem tuniškem bojišču so bili
kljub močnemu sovražnemu odporu doseženi na-
daljnji krajevni uspehi. Oddelki letalstva so ob-
streljevali sovražne topniške postojanke in mo-
torizirane oddelke. Bojna letala so napadla pri-
stanišče v Tripolisu.

Ali je sovjetska ofenziva končana?

Moskovska propaganda tolaži svoje zaveznike z novimi napovedmi

Berlin, 3. marca. Tudi v zadnjih 24 urah so
nemške divizije pri Izjumu dosegle znatne uspehe.
Sovjeti so morali zapustiti nadaljnje važne postoj-
anke, ko so zaman poskušali ustaviti napredovanje
napadajočih nemških sil. Sovražnik pošilja v borbo
nove rezerve, toda brez uspeha. Verjetno bo skušal
za vsako ceno braniti važne postojanke na vzhodni
obali Donjca ter mostišča med Izjumom in Sla-
vjanskim. Zadnje sovjetsko poročilo pravi, da se
nemška ofenziva nadaljuje. Ker na jugu Sovjeti
ne morejo več doseči važnejših uspehov, je njihova
propaganda začela trobiti o uspehu pri Demjansku
na severnem odseku vzhodnega bojišča, kjer da so
nemške čete le čudežno ušle obkolitvi. Sovjetski
vojaški list »Krasnaja Zvezda« celo grozi, da se bo
kmalu zgodilo na severnem odseku isto, kar se je
zgodilo na južnem odseku. Toda ta propaganda ne
povzroča nikakršnih skrbi v Berlinu. Vsi sovjetski
poskusi po uničenju nemških postojank so propadli
in Sovjeti so jih morali drago plačati. Zanimivo je,
kakšna navodila so dobili moskovski dopisniki an-
gloških listov, ki morajo pisati v naslednjem
smislu: Stalin je moral trenutno prenehati z na-

padi, da bo lahko zbral nove armade za nadalje-
vanje ofenzive. Kakor lani, bo tudi letos nekaj
tednov počitka, nato pa se bo ofenziva nadalje-
vala in ne bo pravega miru. Cilj te propagande
je jasen. Vdržati je treba mnenje, da bodo Sta-
linove vojske lahko povsod ohranile pobudo. Tako
propaganda. Reenitni položaj na bojišču pa ne bo
odvisen od te propagande, marveč ga bo odločilo
orožje.

21 letal sestreljenih nad Berlinom

Berlin, 3. marca AS: Po poročilih iz prietoj-
nega vira znaša ugotovljeno število smrtnih
žrtv pri zadnjem velikem angleškem bombnem
napadu na Berlin 191, število ranjenih pa 268.
V posameznih mestnih okrajih je bila zadana
znatna škoda stanovanjskim hišam in javnim
zgradbam. Dve zaklonišči za starčke in tri bol-
nišnice so bile popolnoma uničene. Število se-
streljenih sovražnih letal znaša 21.

300 do 400 nemških podmornic v akciji

Bern, 3. marca. AS. Iz Washingtona poročajo,
da se po cenitvi ameriškega ministra Knoxa ude-
ležuje podmorniške vojne najmanj 300 do 400 nem-
ških podmornic.

Gandijev post končan

Bern, 3. marca. AS. Iz Bombaya poročajo, da
je bilo včeraj na 20 dan Gandijevega posta nje-
govo zdravje nespremenjeno. Gandi je vever in
moralno dobro razpoložen. Danes se je njegov post
končal.

Saigon, 3. marca. AS. Slavnj švicarski bakterio-
log dr. Aleksander Joreym, ki je odkril kužni bacil,
je umrl 80 let star v Pasteurjevem inštitutu v me-
stu Natrange (Francoska Indokina).

»Citaj in širi »Slovenca!«

Strategija in kri

Berlin, februarja. Poslednja poročila, ki so dospela z vzhodnega bojišča, so epreželi v vojaških berlinskih krogih z največjim zaupanjem v bodočnost. Tudi sovražnik je spoznal, da se je položaj nekam ustalil in da ne bo moči kar tako napadati. Od vsepoved so došla poročila, ki pričajo o uspešnih nastopih nemškega orožja.

Posrečena obramba med Doncem in Dnjeprom.

V južnem odseku bojišča, kjer so se vršili najhujši in najbolj razburiljivi sovjetski napadi, se je zdaj začelo pojemanje prvojnega zagona. Nemški oddelki so spoznali nevarnost, še preden je bilo moči sovražniku izvesti ves svoj načrt v ofenzivi ob Dnjepru in na odseku desno od pozorišča Miusa. Vsa sovjetska sila se je bila zagnala v smer proti Dnjepropetrovskemu in Kijevu kamor so hoteli rdeči vojniki prispeti na vsak način še pred koncem zime. Toda, kakor pravi nemško vojno poročilo, je to rdeči vojski temeljito spodletelo, da si je imela sploščena precej krajavnih uspehov.

Na najvažnejšem odseku bojišča, med Doncem in Dnjeprom, je nemško poveljstvo osredotočilo svojo najbolj žilavo pehoto, tankovske čete topništvo in napade z bombniki. S temi združenimi napadnimi silami so Nemci v krvavih bojih zavrli poglavitne rdeče sunke in za sleherni ped zemlje se je vršil srdit boj, tako da se rdeča vojska pač ni mogla veseliti nikakršnih uspehov. V nemških bojnih vrstah se je očitovale visoka moralna vojakov, ki se niso niti za hip pomislili in so se slepo pokoravali poveljem, zavredajoč se svoje dolžnosti do konca. In prav zato jim je usoda naklonila zmago nad sovražnikom, ki se je v silni premoči spet in spet zagnjal vanje.

Strahotne številke.

Veliko zanimanja je vzbudila noč objava nemškega poveljstva na seji nemškega tiska, govoreč o sovjetskih izgubah do 31. januarja t. l. Izkazalo se je, da je do danes izgubila rdeča vojska neizmerno število ljudi in bojne opreme. S tem seveda si nemško poveljstvo noče delati nobenega upanja o kakšni morebitni izčrpanosti sovjetskih sil. Vendar so te številke tako strahotne, da doajo človeku marsikaj misliti. Oglejmo si jih! Do zdaj je bilo 3,4 milijona ruskih vojakov ujetih; zajetih je bilo 43 oklepnikov, dalje 48 tisoč topov in bilo razrušenih 36 tisoč bojnih letal. Po poročilih ujetnikov iz razgovorov ali pisem, ki so jih pošiljali domov, je nemško poveljstvo spoznalo, da je bilo poleg vsega tega tudi še 10,8 milijona rdečih vojakov ubitih in ranjenih. Po vsem tem so sovjetske sile do 31. januarja četost izgubile vsega skupaj 18.200.000 mož.

Armada, ki je bila takole zmanjšana, pa če bi bila še tako polna navdušenja za svoje smotre mora sčasoma vendarle opesati, posebno še, če pridenejo k temu kolikšne so bile izgube orožja, topov, tankov, letal itd. Toda boljševiska propaganda neče o vsem tem nič vedeti. Kot slepa in brez uma troši po svetu svoje navidezne uspehe, na vsa usta govorič o zmagah in meče v svet stare publike o svetovni revoluciji. Iz Moskve neprestano prihajajo pozivi na partizane v Ukrajini in na vse tiste, ki z njih geslom počenjajo strahote po pokrajinah bivše Jugoslavije proti Italijanom in Nemcem.

Sovjetsko vodstvo še zdaj noče spoznati, da se je njihova ofenziva ob trdih protisunkih nemških in zavezniških bojnih sil že tako rokoč razpršila. Nič nečajo spoznati voditelji rdeče vojske, kaj pomenijo tisoči razmesarjenih trupel, nič jim ni za ljudi, ki jih tako brezvestno naganjajo v mesnico, nič za izgubljene topove, tanke, letala. Kaj hočejo še? S tem si v Berlinu ne belijo glave, marveč so prepričani, da je odgovor na to vprašanje v njih rokah, da je v silni nemški orožja in da bodo rdeči voditelji svojih čet doživljali zmeraj hujša razočaranja.

Po poslednjih poročilih iz južnega vzhodnega bojišča, so zaznali v Berlinu, so se sovjetske edine spet zagnale v napadalne boje, s tem uspehom, da so zadele v strnjem nemški obroč. Pri tem je bila uničena oklepna sovjetska armada v trikutu Kramatorskaja—Harkov—Dnjepropetrovsk.

Na bojišču pri Orelu.

Na tem odseku vzhodnega bojišča je zdaj najhujše pozorišče bojev med južnim in severnim delom fronte. Tu so osredotočene velike sile rdeče vojske, a jim nemške čete enako močno odgovarjajo. Najhujši so sovjetski sunki proti severu, ki hočejo zajeziti vsakršno delovanje nemških bojnih sil in jih odrezati od sodelovanja v smeri proti jugu. Toda prav tu si je nemško poveljstvo že prej zagotovilo močne rezerve in postojanke svojih čet, ki s strani vpadajo v sovjetski zagon in mu onemogočajo prodiranje z vsemi razpoložljivimi bojnimi sredstvi. Tako so nemške bojne sile pri Suheničih povsem zdeset-

kale in razpršile štiri oklepne sovjetske brigade. Nemški bombniki ne mirujejo ne podnevi ne ponoči. Rdeča vojska, ki je tu zbrala svoj najboljši material, se ne more ganiti z mesta, ne da bi pri tem ne imela najhujših izgub.

Ob severnih jezerih

Tudi na vzhodu od Možajska so v tem času rdeči množestveni napadi zahrumeli v pravi pravcati bojni vihr in so prav tako v množičnih izgubili ljudi in številne tanke ameriške konstrukcije. Na severnem odseku, ob Ilmskem jezeru, je sovražnik napadel s stotinami tankov in raznimi divizijami pehote, pa ni imel nikjer vidnega uspeha. Povsod je zlasti nemško letalstvo orožje krvavo motilo sovjetsko prodiranje in je razpršilo rdečo vojsko in jo zasledovalo še daleč v njeno ozemlje. Pri tem je skupina nemških letal dosegla že 1500. zmago v ozračju na vzhodnem delu bojišča.

Boji trajajo dalje tudi na jugu Ladoškega jezera. Na skrajnem severu se bijejo nemški gorski lovci v najhujšem snežnem metežu in v

Gospodarstvo

Zrebanje 6% mestnih obligacij

Pri XIII. zrebanju obligacij 6% obligacijskega posojila mestne občine ljubljanske v nominalni vrednosti din 20.000.000, ki je bilo dne 15. februarja 1943, so bile izrebane naslednje obligacije: Po din 10.000.—, serija A, št. 29, 171, 179, 232, 241, 270, 343, 363, 376, 400, 410, 416, 440, 443, 488, 499, 503, 540, 567, 573, 648, 663, 786, 796, 822, 885, 887, 894, 930, 996, 1004, 1023, 1051, 1058.

Produkcija Glasbene akademije

Na tretjem javnem nastopu Glasbene akademije je predstavilo občinstvu svojo umetnost deset gojencev. V splošnem so vsi pokazali lep napredek in resno stremeljenje pri delu. K posameznim bi imeli tudi pripomniti: pianistka Petelin Majda je v igri odločna, ton ima poln, kultiviran, dobro pedalizira. — Baritonist Langus Jože ima dokaj dober material; skladbe občutno podaja, kar ga deloma zavaja v prekomerno tremoliranje, ki se zdi, da mu prehaža že v navado; pevka linija pri tem trpi. — Rog je instrument, ki ga na nastopih ne slišimo velikokrat. To pot je nam je Znidar Janez zaigral celo Beethovno sonato v f-duru za rog in klavir; pokazal je že precejšnjo tehnično spretnost, intonacija je bila dosti dobra, ton še ne povsem izdelan. — Pertot Dušan ima svetel, lirčno barvan bariton; najboljšje je od pel Musorskoga; tudi pri njem je bilo opaziti lahno, vendar ne vsiljivo tremoliranje; artiklacija bi treba posvetiti še več pozornosti. — Tudi pianistka Rajh Breda je pokazala lepo tehniko, izvajane skladbe je dobro interpretirala; na nekih mestih je rabila skoraj preveč pedala. — Kot tretjega baritonista smo na tem nastopu slišali Kosa Marjana, ki ima izdaten material, prijetno barvo glasu in prodoren ton. V nastopu pa lepo mero okretosti; opazna je bila lahna indispozicija. — Cisto, prozorno igro je pokazala Krulje Stefani; majhne negotovosti v zadevanju niso preveč motile. — Violonistko Stanič Jelko dobro poznamo že iz mnogih nastopov; na tej produkciji je odigrala I. stavek violinskega koncerta v d-molu, ki ga je napisal Wieniawski; poleg lepe tehnike smo posebno opazili njen počot, materiji odmaknjen ton. — Stritar Nada je odpela arijo Konstante iz Mozartove opere »Beg iz seraja«. S svojim svetlo barvanim sopranom je dobro zadelo Mozartov slog; koloraturna mesta je brezhibno izpeljala; za spoznanje več toplote in čustva bi si pa tudi v Mozartovi glasbi želeli. Za konec je zaigral pianist Marolt Svetlo dve skladbi, ki jih je predvajal z dobro tehniko, s prozornostjo v igri in s primerno poglavljenostjo. — Soliste so spremljali na klavirju Osana Jože, Cvetko Ciril in Bizjak-Vajlalo Marta.

Nastopajoči gojenci so bili iz šol profesorjev: Vogelnikove, Ang. Trostove, Šlaisa, Dariana, A. Trosta in rektorja Betetta. M. T.

Izšel je znameniti roman

POSTRUŽKA

Igra »Scampolo«, ki je spisana po tem romanu, je šla čez gledališke odre že po vsem svetu. Knjigo dobite po vseh knjigarnah in trafikah.

Nov ilustrirani tednik Dopolavora »Gente nostra«

Začasno je tednik »Gente nostra«, uradno glasilo Dopolavora, prekinil izhajanje, da bi začel izhajati v elegantnejši tipografski obliki, tako kakor izhajajo največji italijanski ilustrirani periodični listi.

Tiskal se bo na 16 straneh v barvah in bo imel za sodelavce najbolj znane in cenjene pisatelje.

Letna naročnina je 40 lir, vsaka številka pa, ki bo na razpolago po kioskih, bo stala lir 1.50. Tovarišu najlepše želje!

mrzli burji s sovražnikom, ki so ga razpršili in zasedli 35 sovjetskih trdnjav in zajeli več ujetnikov.

Skupine nemških strmoglavcev so uspešno bombardirale železniško omrežje proti Murmanskem in uničile neko veliko železniško postajo, ki je bila ob železnici vzhodno od zaliva Kandalakšča. (La Stampa)

1076, 1085, 1168, 1187, 1254, 1277, 1306, 1327, 1390, 1401.

Po din 5000.—, serija B, št. 40, 52, 60, 136, 189, 266, 326, 374, 388, 392, 425, 448, 471, 472, 474, 522, 646, 697.

Po din 1000.—, serija C, št. 22, 34, 170, 210, 236, 274, 285, 300, 335, 347, 394, 407, 448, 504, 519, 571, 603, 637, 641, 763, 765, 796, 799, 818, 841, 867, 884, 894, 898, 974, 1006, 1080, 1088, 1093, 1168, 1179, 1190, 1242, 1322, 1344, 1402, 1409, 1458, 1535, 1540, 1576, 1577, 1601, 1604, 1624, 1635, 1693, 1798, 1806, 1820, 1825, 1917, 1982, 1992.

Izrebane obligacije so plačljive dne 16. avgusta 1943 pri mestni blagajni v Ljubljani.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo v Ljubljani je imel 2. marca svoj XXIII. redni letni občni zbor. Sprejeti so bili vsi predlogi tako glede razdelitve čistega dobička, dividende, kakor tudi glede ostalih točk. Bilančne postavke in postavke računa dobička in izgube so sledeče:

Bilanca do 31. decembra 1942-XX-XXI:

Aktiva: blagajna 4.895.272,77 lire, žiro računi pri denarnih zavodih 6.135.543,01 lire, državni zakladni boni 6.410.350 lire, menice 7.948.630 lire, vrednostni papirji 2.317.451,86 lire, konzorcijsni računi 3.369.618,10 lire, naložba rezervnega fonda v državnih papirjih 688.258,01 lire, debitorji: a) v ista tekoči računi 14.183.840 lire, ostali dolžniki 54.110.639,61 lire, debitorji skupaj 68.294.479,61 lire, inventar 1, realitete 255.350,50 lire, garancije 562.602,65 lire; aktiva skupaj 100.314.954,86 lire.

Pasiva: glavnica 4.750.000 lire, rezervni fond: redni 2.375.000 lire, izredni 1.064.000 lire, za dubioz ne terjatve 2.546.000 lire, ažijski 1.425.000 lire, za tečajno izgubo pri vrednostnih papirjih 258.987,10 lire; rezervni fond skupaj: 7.668.987,10 lire, fond za izgubo izvestnih terjatev 1.664.497,28 lire, rezerva za večje nepredvidene izdatke 190.000 lire, trate 12.529,94 lire, vložne knjžice in blaginjske priznanice 24.242.248,96 lire, kreditorji 60.824.012,29 lire, nedvigljiva dividenda 2.994,40 lire, dobiček: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, za leto 1942 714.905,55 lire, dobiček skupaj 959.684,89 lire, garancije 562.602,65 lire; pasiva skupaj 100 milijonov 314.954,86 lire.

Račun z gube in dobička dne 31. decembra 1942-XX-XXI:

Debet: plače in vojne doklade 1.484.707,88 lire, stroški 1.108.902,08 lire, davki in socialne davke za uradništvo 240.047,74 lire, davki in pristojbine 309.140,98 lire, odpis od realitet 5.900 lire, dobiček: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, za leto 1942 714.905,55 lire, dobiček skupaj 959.684,89 lire; debet skupaj 4.198.383,52 lire.

Kredit: prenos iz leta 1941 244.779,34 lire, obresti in provizije 3.475.819,55 lire, dobiček iz drugih poslov 477.784,63 lire; kredit skupaj 4 milijone 198.383,52 lire.

Dividenda je bila določena na 10% netto in se bo izplačevala od 15. marca dalje.

DALE CARNEGIE

Kako si pridobiš prijateljev

Ko je prišel s poraženo vojsko do reke Patumaka, se je znašel med naraslo, neprehodno reko ter med zmagovito vojsko nasprotnika. Lincoln je videl, da je bil sovražnik ujet v past, iz katere ni mogel več uiti. Takoj je pograbil za nepričakovano priložnost, hotel sovražnika popolnoma obkoliti ter takoj končati vojno. Poslal je v največji naglici sle z navodili svojemu generalu Meadeu ter mu ukazal takojšnji nastop. General pa je storil prav nasprotno. Zbral je najprej vojni svet, se obotavljal in mečkal, brzojavil opravila vsake vrste ter se branil napasti nasprotnika. Medtem pa je voda v reki upadla in južna vojska je zbežala čez Patumak.

Lincoln je besnel ter napisal generalu v največjem obupu sledeče pismo:

»Dragi general, ne verjamem, da vi dovolj cenite ogromnost naše nesreče zaradi bega sovražnika, ki smo ga že držali. Če bi ga takrat napadli po vseh naših zadnjih zmagah, bi gotovo s tem zaključili vojno. Tako se je za vojna spet podaljšala v neskončnost. Če se niste čutili dovolj močnega, da bi napadli sovražnika pretekli ponedeljek, vam bo to še težje sedaj, ko so južniki prešli reko. Tudi je treba vedeti, da vi sedaj razpolagate samo z dvema tretjinama one sile, ki ste jo takrat imeli. Sedaj je nemogoče izkoristiti zmago. Jaz v to niti ne upam. Vaša zlata priložnost je že mimo in s tem sem jaz začel v silovito zagato.«

Kaj mislite, kaj je storil general Meade, ko je prejel pismo? Nič, kajti pisma ni prejel, ker mu ga Lincoln sploh poslal ni. Pismo so našli med Lincolnovo zapuščino šele po njegovi smrti.

Mislim — kar je le moja podstavka —, da je Lincoln takole rekel sam pri sebi, ko je napisal pismo: »Počakaj! Nikar se ne prenašli. Lahko je meni, ki sem tukaj na varnem v Beli hiši ter pošiljam Meadeu povelja, naj napade. Če bi bil pa z njim v Gettysburgu in videl tebi toliko krvi, kakor je je videl on teči v zadnjih tednih, če bi slišal toliko vpitja in stokanja ranjenecv ter umirajočih, se mi gotovo ne bi toliko mudilo pri drugem napadu. Če bi imel boječ značaj kakor Meade, bi morda naredil isto kakor on. Vsekakor pa, kar je bilo, je bilo. Če mu pošljem to pismo, bom sicer dal duška svoji jezi, Meade se bo pa skušal opravičevati, in da bi se opravičil, bo dolžil mene, se mi bo uprl, in tako ne bom mogel več izrabiti njegovih sposobnosti pri nadaljevanju vojne.« In Lincoln je pismo zadržal.

Teodor Roosevelt je pripovedoval, da kadar se mu je kot predsedniku stavila na pot kakka težka ovira, je imel navado, gledati na veliko Lincolnovo sliko. Ki je visela nad njegovo pisalno mizo ter se spraševati, kaj bi naredil Lincoln, če bi bil v njegovi koži.

Ali bi vam ugnajalo, če bi kdo sklenil spreminiti sistem, se kontrolirati ter se poboljšati? Kako ne! Toda zakaj ne bi začeli kar pri vas? Z osebnega vidika je to mnogo bolj koristno, kakor pa skušati spreminjati druge, in tudi precej manj nevarno.

Ko človek začneja bitko s samim seboj, pravi Browning, začneja prav in nekaj velja.

Za izpopolnitev je seveda treba časa. Če se boste izpopolnili do božiča, se lahko odpočijete. Po praznikih pa lahko začnete kritizirati in izpopolnjevati druge.

Toda najprej začnite izpopolnjevati sebe.

Ko sem bil mlad, sem v svoji vrtoglavi pisal nekega dne pismo Rihardu Hardingu Dawisu. Harding Dawis je bil slaven pisatelj in njegova zvezda je takrat živo blestela na ameriškem literarnem nebu. Moral sem napisati za revije članek o ameriških pisateljih ter sem prosil Dawisa, da mi nekaj pove o svoji delovni metodi. Nekaj tednov prej sem prejel od nekoga pismo, ki je na koncu imelo tole pripombo: »Diktirano, a ne prečitano.« Pripomba je name naredila odlični vtis. Moj dopisnik je moral biti zelo zaposlena in važna osebnost, sem sklepal. Jaz seveda nisem bil. Imel sem pa bedasto misel, da bo slična pripomba od moje strani naredila enak vtis na Dawisa. Zato sem ob koncu pisma pristavil domisljavo pripombo: »Diktirano, a ne prečitano.«

Pisatelj mi ni nikoli odgovoril, pač pa mi je vrnil pismo s sledečo pripombo: »Vaša neotesanost se more meriti le s pomanjkanjem vaše vzgoje.« Brez dvoma sem ustrelil kozla ter si zaslužil nauk. Toda končno sem bil tudi jaz človek in sem bil užaljen. Ko sem deset let nato slišal o smrti pisatelja Dawisa, je bila moja edina misel — in tega se sramujem — misel na nauk, ki mi ga je dal pisatelj.

Če se torej hočemo izogniti užaljenosti, ki lahko traja desetletja, se držimo prenaplajene kritike ter obojanja, tudi če naš bližnji to katerikoli krat zasluži. Ko občujemo s svojimi tovariši, pomnimo, da nimamo opravka z bitji, ki jih vodi logika, temveč z bitji, ki so igrače strasti, polna predsodkov, napuha in častihlepija. (Dalje.)

Iz vzrokov vojne nastaja orožje miru

POT POLITICNE MOČI PETROLEJA

Leta 1913 je proizvajala Anglo-Persian 80.000 ton petroleja, leta 1932 je narasla proizvodnja na 6,5 milijona in leta 1938 na 10,2 milijona ton. Letno zasluži Anglo-Persian s petrolejskimi polji v Perziji 150 milijonov mark. V petih letih se je dvignil kapital Anglo-Persian od 2 na 13,5 milijona funtov. Da bi mogla družba dobro investirati ta kapital — leta 1937 je imela 7,46 milijonov funtov netto — je ustanavljala povsod podružnice svojega glavnega podjetja.

Anglo-Persian je tudi eno izmed največjih angleških ladijskih podjetij. Družba sama je imela leta 1939 93 petrolejskih ladij s skoraj milijonom ton tonaže. Družba predstavlja finančno moč, kakor malokatera te vrste. Vse to pa je ustvaril slučaj, ki ga je izkoristil na tako premeten način Reilly.

Iran je tako velik kakor Nemčija, Francija in Anglija skupaj, ima pa danes okoli 11 milijonov prebivalcev. Deželo so vladali krajevni mogočniki, čeprav je bil vrhovni poglavar dežele šah. Svoj vpliv nad Perzijo so skušali uveljaviti viti Rusi s severa, Anglež pa z juga. Pogodba iz leta 1907 je deželo tudi v resnici razdelila med dve interesni zoni. Leta 1910 so zasedli Rusi Taurus, in Kasvin, Anglež pa Bušir, Širas in Isfahan.

V svetovni vojni je bila Perzija nevtralna, a to je bilo prav malo mar njenim sosedom, da se ne bi bojevali na njenem ozemlju. Ko je v Rusiji vstala revolucija, je v Perziji zavladal popolnoma angleški vpliv. V začetku leta 1919 je bilo kavkaško petrolejsko ozemlje skoraj vse v angleških rokah. V tem letu je Anglo-Persian dobila tudi vso petrolejsko moč v Perziji.

Perzijski petrolej je bil odločilna premoč zaveznikov v svetovni vojni. Dasi tedanja vojna še daleč ni bila tako imenovana motorizirana vojna, je bil vendar petrolej tako važen faktor pri končnih in odločilnih zmagah, da so vojskovodje, politiki in industriji bili prepričani, da je petrolej odločilno pomagal zaveznikom do zmage.

Abadan, glavno pristanišče petrolejske družbe Anglo-Persian v Perzijskem zalivu je bilo v začetku tega stoletja še majhna vas,

obdana od palmovih gozdičev, med svetovno vojno pa je zraslo v razgibano mesto. Tod je nastala rafinerija, ki je danes največja na svetu. Anglež so v južni Perziji gradili ceste, polagali telefonske kable in nadzorovali ves promet dežele. Ze davno so bili dejanski gospodarji dežele. Anglež so to gospodstvo hoteli tudi na zunaj podudariti. Lord Curzon je izdelal leta 1919 pogodbo, na podlagi katere pridejo perzijske finance, njena vojska in notranja uprava pod vodstvo angleških svetovalcev. Perzija je postala angleška kolonija.

Meseca februarja so v boju proti ruskim četam zmagale perzijske. Vkorakale so v Teheran, pregnale so anglofilске ministre. Parlament je razveljavil pogodbo z Anglijo. Iran se je pričel dvigati, se otesati tujega vpliva in gospodstva.

Resah khan voditelj in ustvarjalec novega Irana, je bil leta 1916 še kadet. Kot kmečki sin je služil vojsko, česal konje, kakor delajo danes še tisoči perzijskih vojakov. Toda ta preprosti vojak je postal diktator in leta 1925 šah-i-šah, cesar in edini vladar vse Perzije, ki se je po letu 1935 imenovala Iran. Dvig tega človeka je naravnost praviljičen. Bivši vojak, sedanji Resah šah-Pehlevi je že leta 1928 ukončil inozemcem vse pravice. Stališče Angležev je bilo vedno bolj otežkočeno, njihove pravice so bile dan za dnem manjše. Niti pravice letenja preko Irana jim sedanji poglavar ni dovolil. Anglež so se bili vedno bolj izpodirani, na njihova mesta so prihajali domačini. Dne 5. decembra 1932 je šah ukinitl d'Arcyjevo koncesijo.

Kako je Resah šah to izpeljal?

Prišel je s tem, da je pripravil upor proti tujim častnikom, proti Rusom, in Angležem, ki so tedaj zapovedovali perzijski vojski. Ko je sam stopil na čelo vojske, je strmoglavil od Angležev postavljeno vlado v Teheranu. Novi vladi je dal nacionalni značaj. Naglo je izkoristil nesporazume med Rusi in Angleži. Vse, kar kolj je prišlo, je izbral v svojo korist, obenem se je pa znal trdno nasloniti na perzijskega kmeta, ga zavaroval pred spekulant in izkoristil ameriški in brezobzirno zatrl korupcijo. Za deželo je zainteresiral ameriški in nemški kapital. Veliko Nemcev je tedaj prišlo v Perzijo. Dalje je izboljšal prometno omrežje Perzije, ki je bilo doslej slabo in zanemarjeno.

Leta 1927 so pričeli ameriški in nemški inženirji z gradnjo železnice, ki bi vezala Kaspiško morje s Perzijskim zalivom. Gradnja, ki je terjala toliko naporov in dela zaradi nepredhodnega ozemlja, je bila leta 1938 dovršena. Perzijski so bili na svoje delo ponosni, Resah

šah se je s svojim uspehom narodu še bolj priljubil, utrdil si je svoj položaj. Leta 1932 je odpovedal koncesijo družbe Anglo-Persian. Z denarjem, ki mu ga bo prinesel petrolej, bo gradil železnice, ceste.

Nova vojna je Angležem in Rusom spet dala možnost, da uveljavita svoje interese v Perziji. To sta tudi storili. Kdo bo pa bodoči gospodar Perzije, njenega petroleja, o tem bo odločil izid sedanje vojne.

XIV.

Arabski petrolej.

V srcu Arabije, polotoka, ki hrkati loči in združuje Azijo in Afriko in ki je le za tretjino manjši od Evrope, v visoki planoti Nežda, leži Riad. Iz te puščavske trdnjave je moral leta 1891 bežati mladenič s svojimi starši, brati in sestrami. Potomec Abdula Vahaba — islamskega Kalvina — je bil ta mladenič Abdul Asis Saud le eden izmed tisočeri sestradih beduinov. Danes pa je kralj dela Arabije. Od leta 1924 je gospodar svetih mest Mekke in Medine in s tem tako rekoč ena izmed glavnih osebnosti islama, odločujoča o usodi 240 milijonov mohamedancev. Odkar pa so našli petrolej v Bahreinu in v Hasi, je eden glavnih borec v boju za »tekoče zlato«.

Ibn Saud je še kot otrok sanjal o združenju, veliki in močni Arabiji, on je tudi začel ta sen uresničevati. Osvojil je s pešiči svojih prijateljev rodno mesto Riad, nato si je podvrget okoliške vasi in končno vse bližnje pokrajine. Bil je prvi Arabec, ki je pričel spreminjati puščavo v rodovitno polje, ki je vrtil studence in beduine napravil za kmete.

Leta 1908, ko si je Ibn Saud utrdil mesto v Nedždu, je vstal v Carigradu upor proti sultanu. V istem letu je proglasila Bolgarija svojo neodvisnost. Leta 1911 je bila vojna za Tripolis, naslednje leto je izbruhnila prva balkanska vojna. V času teh bojev je Turčija umaknila svoje čete iz osrednje Arabije. Ostale so le še čete v Hasi, v arabski obalni pokrajini, ležeči nasproti perzijskim petrolejskim poljem in je velikega strateškega pomena. Ibn Saud je izbral trenutek in leta 1913 je osvojil Hufuf, pomembno mesto pokrajine Hasa. Ta naselbina s 30.000 ljudmi obvlada karavanska pota od Perzijskega zaliva do Meke. Hufuf je bil tudi sedež guvernerja in od tega je dosegel Ibn Saud predajo vse pokrajine. Turki so se umaknili in tako odprli Ibn Saudu pot do morja in do angleške politike, kajti Perzijski zaliv je »bilitansko morje«: kdor ima v svoji oblasti Hasa, je s tem obenem za London važna osebnost.

Metliška okolica pod knuto komunističnih krvnikov

Bolj malo se je ališalo doslej o velikih grozodetstvih, ki so jih povzročili komunistični partizani v metliški okolici. Med partizane je šlo od nas nekaj ljudi, ki se še vedno odlikujejo po svoji krutosti in krvočnosti, kot na primer dr. Alojzij Mihelič, zdravnik, Slaneč Jože, ševljari, Borštnar Jože, prometnik, Fuks Manek, dijak, sin trgovca, Malešič Rudi, mizarški pomočnik (s primkom Čaruga), Škrlj Rafael, šofer, Jurečič Olga, zasebnica, Bajuk Stanka, občinska uradnica in še nekaj drugih, katerih imena so znana in se bodo ob svojem času objavila. Iz metliške okolice pa so znana imena visokih komunističnih dostojanstvenikov in velikih krvnikov, kot n. pr. brata Ili in Marko Badovinac iz Rosalnice, bratje Janez, Jožef in Franc Pezdirec iz Trnovca, Kocbek Jože, šolski upravitelj na Lokvici, brat proslulega Edija Kocbeka, Vilfan Hinko, učitelj na Lokvici, Vrežec Stanislav, učitelj na Suhorju, in njegov sin dijak Milan, Stefančič Ivan in Muc Franc, posestnika sinova iz Drašič, Ban Alojzij, zidar iz Kamenice, Nemanč Janez, kajzar iz Trnovca.

Ne bomo naštevali nadaljnjih imen, toda naj vedo vsi ti partizani, ki so sodelovali pri šest in tridesetih, doslej izvršenih umorih v metliški okolici, pri požigih in ropih po naših vaseh, da so vsa imena s primernimi opombami znana in zapisana.

Vsi ti so krivi, da je bilo v naši okolici pobitih toliko nedolžnih ljudi. Bili so to umori, proti katerim nekateri niso imeli niti besedice protesta na ustih, vsi, ki so zaradi justifikacije štirih znanih komunistov kričali o vnebovpijočih krvnicah in o prelivanju bratske krvi.

Suhor — naš Alcazar

Nikoli ne bomo pozabili na Suhor, kraj junaštva, slave in mučeništva naših najboljših borcev za vero in Boga, borcev za ohranitev stoletne kulture in svetih človeških pravic med slovenskim narodom. Vaša junaška kri, slavni junaki, je napojila nevaležno, izdajalsko euhorsko zemljo. Odsli ste, da kot mučeniki pri Bogu podpirate sveti boj svojih tovarišev po slovenski zemlji. Osemnajet vas je našlo skupni grob na pokopališču pri Sv. Jakobu. Tam čakate v božjem miru, da bo zopet mogel stopiti na suhorska tla duhovnik, ki bo blagoslovil vašo od podivjanega sovražnika oskrnjeno trupa.

Manj zavidanja vredna je usoda vas, ki ste živi padli sovražniku v roke. Manj zavidanja vredna usoda, toda ne manjša slava. Dokaj se vas je že rešilo iz strašnega ujetništva in zdaj s pomnoženim pogumom nadaljujete sveto borbo proti brezbožnikom. Ostali ste s strašnimi mukami in s svojo krvjo dali pričevanje Bogu in narodu, v katerega zgodovini bodo za vedno ostala zlatimi črkami zapisana vaša imena. Blestelo bo tvoje ime slavni Izlok — Vasiljevič, ki si, ne meneč se za svoje muke, do zadnjega mislil samo na rešitev tovarišev, in tvoje ime, dragi p. Norbert, ki se nisi pomisljal javno zaklicati v svet: »Mrtili smo kerk in si to svoje spoznanje zapečatili s lastno mučeniško krvjo. Blesteli bosta vaši slavni imeni, vrla borca Okorn in Gale, ki sta celo odklanjala vsak zagovor pred zločinskim sodiščem in sta prostodušno, slovenskega fanta vredno zaklicala: »Od vsega početka se boriva proti komunizmu in sva na to ponosna!«

Legionar Okorn

Miko Moravec

Nove partizanske žrtve

Ni še minil mesec po suhorskem dogodkih, že sta v decembru padla pod morilek partizansko roko oba heta Ljubiniča, oče in sin, iz Boldraža št. 5. Nato prav o božičnih dneh Starc Ivan, delavec, sin posestnika iz Rosalnice št. 26, in Alojzija Ivec, roj. Pavlovič, žena trgovca z Gornjega Suhorja št. 11. Bila je odvedena dne 23. decembra in nato na Dragah v glavnem partizanskem taboru obešana.

Dne 30. decembra sta bila odvedena in nato usmrčena zakonca Rudolf Golja in njegova žena Ana, roj. Badovinac z Dolnjega Suhorja št. 14. Kot vzrok smrtne obsodbe so navajali, da sta v svoji gostilni postregla dvema »belogardističnim« oficerjema.

Takoj prve dni januarja je sledila nadaljnja žrtev, šestnajsetletno dekle Karolina Nemanč, hči bivšega župana občine Metlike-okolica, Leopolda Nemanč iz Bereče vasi št. 30. Dekle je bilo odve-

dno dne 31. decembra v partizanski tabor na Drage in bilo tam zasiljevano. Poleg neodpušljivega zločina, da je bila hči zavednih katoliških staršev, je bila njena edina krivda ta, da je od šolske upraviteljice nesla neko pismo v Metliko svojemu očetu. (Nesla je podpisat šolski proračun svojemu očetu kot predsedniku šolskega odbora.) Dne 3. januarja so jo še enkrat privedli na zaslišanje pred zbranimi prebivalci vasi Drage. Priznala je, da je nesla pismo, ni pa vedela, kaj je bilo v njem. Nekaj dni pozneje je po izjavi partizanov samih ni bilo več pri življenju. Njena smrt je prav za prav izbruh onemogle jeze in maščevalnosti komunistov, ker ne morejo doseči njenega očeta, ki se je umaknil od doma.

Druga žrtev je Anton Repovž, samski sin, v septembru od komunistov zaklanega Antona Repovža z Božakovca št. 3. Anton Repovž ml. je bil

Anton Repovž

Karlina Nemanč

kakor njegov pokojni oče eden tistih, ki jim Bog in vera niso prazne besede. Vsakdo se spominja ponosnega, krepkega fanta, ki je obenem s svojim bratom Jožetom leto za leto nosil baldahin pri telovski in velikonočni procesiji. Takoj po smrti svojega očeta je prevzel cerkveniške posle pri božakovski podružnici. Komaj štiri mesece je izvrševal to službo. Zdal je odšel za svojim očetom in vsemi slovenskimi mučeniki. Krvniki so ga ujeli v vidoških vinogradih, kjer je kupoval vino, dne 28. januarja. Odvedli so ga s seboj. Hoteli so mu izsiliti neke izjave o stvareh, o katerih dejansko ni ničesar vedel. Dobesedno vzeto so ga dva dni ubijali. Končno — po dvodnevnem ubijanju — so ga na Sošicah ubili. Med mučeništvom se je zadržal junaško, slovenskega fanta vredno. Vmes se je z molitvijo pripravljaval na smrt.

Obenem z njim je pomnožil število mučencev tudi Jožef Pečarič, poljedelec, sin posestnika iz Drašič št. 13. Bila sta istočasno ujeta, se skupno z molitvijo pripravljala na smrt, ki ju je za vedno združila pri Bogu.

Posebna žrtev je komaj šoli odrasli petnajsetletni Starc Pavele, sin posestnika iz Rosalnice 46, brat zgoraj imenovanega Starca Ivana. Bil je odveden in ubit prve dni v februarju.

Ropi, požigi

Umorom naših najboljših ljudi se pridružuje cela vrsta ropov in požigov. O požigu suhe in župnišča na Radovici smo že poročali. Ob suhorskem napadu je leta usoda zadela tamkajšnjo šolo in župnišče. Temu se pridruži požig cerkvene hiše pri

znani belokranjski božji poti Treh farah ter požig desetih poslopij v Bereči vasi in ene hiše na Božakovcu.

Požigom sledi cela vrsta ropov. Tu ne gre za rope, kot so bili včasih v navadi med razbojniki. Tukaj gre za popolno izpraznjenje domačije: odgon vse živine iz hleva, odvoz vseh življenjskih potrebščin, ki si jih je kmet s trudom in znojem med letom pridela, ter obleke in obutve. Edina možnost, da po takem ropu še kaj ostane, je, če zločinci ne morejo vsega naenkrat odpeljati. Na tak strašen način je bilo v naši okolici že pred božičem izpraznjenih okoli petnajst domačij, po božiču pa zopet nadaljnjih najmanj petnajst. Med njimi naj omenimo g. Jožeta Nemanč z Zebeja, bivšega narodnega poslance in poznejšega župana metliške okolice, ki si je ob tej priliki komaj rešil življenje. Ker je bil komunistom že od nekdaj trn v peti, se je po tem ropu moral s ostankom svojega premoženja z vso družino umakniti v Metliko in pustiti svoj dom prazen. Enako se je zgodilo tudi njegovemu sinu Antonu, poročenemu na Lokvici. Pa tudi več drugih gospodarjev, ki zaradi svoje priznane vernosti in poštenosti niso bili več varni na domovih, je moralo svoje domačije na milost in nemilost prepustiti krvnikom in se umakniti v mesto, da si rešijo vsaj golo življenje.

Poslednji krči umirajočega

Vsem tem nasilnim dejanjem komunistov, kakor so strahotna in boleča za naše ljudstvo, je pridružena ta tolažilna zavešt, da niso nič drugega, kot poslednji obupni poskusi partizanstva, da se še nekaj časa obdrži; nič drugega kot poslednji mrtvaški krči poginjavajočega. Toda tolažilno je, da je to tudi vse, kar partizanstvo še zmore. Tu, v teh obmejnih krajih so se skupaj nateple vse slovenske in hrvatske komunistične tolpe. Hočejo še s poslednjimi sredstvi strahovati ubogo ljudstvo. Toda puške, strojnice in topovi sekajo dan za dnem že od božiča dalje obupne vrzeli v njihove vrste. Prepadi po vividnekih, sošičkih in žumberških gozdovih se polnijo z njihovimi mrtvci, ki jih hočejo na ta način prikriti pred ljudstvom.

Teh obmejnih bojev proti komunistom so se udeležili tudi legionarji iz Metlike, ki so zlasti v štiridnevni bitki od 29. januarja do 2. februarja pokazali neverjetno junaštvo in spretnost v bojevanju. Pri tej priliki je 31. januarja slavno padel eden izmed najboljših tovarišev, legionar Miko Moravec, rojen l. 1918. v Svrvžkih pri Metliki.

Tako so torej partizani okoli Metlike ob pogledu na svoje zdecimirane vrste segli po zadnjem brezupnem sredstvu: po prisilni mobilizaciji. Pozabili pa so, da s to gesto ne bodo dosegli nič drugega, kakor okrepitev in razmah protikomunističnega boja. Res se jim je posreželo, da so s silo odvedli v svoja taborišča nekaj fantov iz vasi okoli Metlike. Toda drugi, ki so doslej še nihali v neodločnosti, so v tem trenutku spoznali, kaj je njihova dolžnost in kje njihovo mesto: kar čez noč so se vrste metliških legionarjev podvojile in se še vedno, dan za dnem množijo. Pa to ne samo z neizkušnimi mladeniči, ki bi jim manjkalo za vojsko vse drugo, razen dobre volje, marveč z odraslimi fanti in možmi, izkušnimi vojači, ki dobro vedo, kdaj puška zadene in kdaj ne zadene. Danes končno doživljamo v Beli Krajini to, kar so mnogi drugi slovenski kraji doživeli že pred pol leta in z upanjem v srcu ponavljamo Gregorčičeve verz:

Množe borilcev se vrste,
gorje ti bo, sovrag, gorje!

Pred podobo Matere

Objavljamo spet nalogo učiteljske, ki vabi k posnemanju. Vzgojitelj, ki tako skrbi za obnovo verskih vrednot med inteligenčnim naraščanjem, je gotovo najboljši klavir zdravne bodočnosti.

Način te vzgoje vabi tudi druge vzgojiteljke k plemenitemu posnemanju. Zato škofljski pripravljavni odbor za Marijino sobotno pobožnost vlijudo vabi, da bi tudi po drugih šolah marijanska misel dala snovi za šolsko delo.

Jasen, svetel zimski večer. Na razprostrti božji dlani trepetajo zvezdice, se utrinjajo in izginjajo v medlem obzorju. Sam Bog čuje nad malo vasico, ki je prislonjena ob gorsko reber in tiho spava pod debelo snežno odejo. Vse mirno počiva, le na koncu vasi tam ob gozdu brli še slabotna lučka. V revno opremljeni izbi je zbrana vsa družina. Pred podobo Bogorodice trepete drobna lučka. Njen plamen se zvija in meče slabotne sence na podobo. Na revnem ležišču počiva bolna mati. Že nekaj mesecev je, odkar jo je priklenila zavratna bolezen na posteljo. Danes ji je posebno hudo, pokašljuje in prsi se ji nemirno dvigajo. Zdi se, kot da bo vsak čas izdihnila.

Veter tuli okrog hišnih oglov, da zabebe bolnico pri duši. Zdi se ji, kot da bi trkala božja poslanka — smrt na vrata. Družina je zbrana pred podobo Materinega Srca in vroče moli za bolnično zdravje. Upadli in blede so obrazi vseh domačih in nemo se premikajo njihove ustnice v goreči molitvi za ubogo mater.

Bolnica zavzdihne. Vsi se ozrejo v njo. Zdi se, kot da se je v njenih ugaslih očeh utrlil svetel plamen in da je spreletel njeno izmučeno obličje blažen smehljaj. Bleda, izsušena ustnice hočejo nekaj povedati in upadle roke nekaj pokazati, toda tega ne zmorejo. Onemoglo ji zdrknejo na belo blazino in solza ji kane pri tem na očetovo roko, ki podpira izmučeno njeno telo.

Naenkrat se vzdigne, kot bi jo podpirala neka nevidna moč. Po vsej sili hoče vstati. Razpne roke, a takoj omahne izmučeno na posteljo in ustnice ji samo zasepečejo: »Mati, ne zapusti ubogih otrok, čuvaj nad njimi in varno jih pripelji v svoje naročje!« Beseda ji zamre, telo se strese in uboga, trpeča duša splava v večne višave, kjer ni gorja, kjer ni trpljenja.

Vsi se zdržejo. Veter se zaleti v vrata in jih na stezaj odpre. Zdi se, kot da je materina duša splavala skozi in se dvignila pod jasno nebo.

V mali koči vse zamre, čuje se le pritajena molitev ubogih otrok in očeta, ki skrušeno kleče pred Materino podobo in molijo vs rožni venec za materino dušo. Trepetajoča lučka ugasne, zmanjkalo ji je olja...

Temna noč se zgrne nad pokojno vasico in tudi lučka ob robu gozda je ugasnila. Zdi se, kot da zvezde šepetajo; kajti sprejele so med svojo sredo trpečo dušo. Marija Potočnik.

Propagandni turistični plakati

Pobuda Pokrajinskega poverjenišstva za tujski promet za prireditve razstave propagandno turističnega plakata, je vzbudila veliko zanimanje v našem mestu. Turistična propaganda je ena najvažnejših činiteljev za razvoj mesta v bodočnosti. Zato je potrebno, da se zlasti turistični propagandi posvetijo najboljše moči našega meščanstva.

Zaenkrat so poklicani umetniki, da pokažejo s svojimi deli zgodovinske in folkloristične motive pokrajine ter pejzaže, ki morejo takoj vzbuditi zanimanje.

Opozarjamo umetnike, da morajo biti kompozicije 0,70x1 m pripravljene za takojšnjo reprodukcijo za tisk.

Rok za prijave in sodelovanje pri razstavi je določen do 20. maja t. l., toda želeli bi bilo, da bi umetniki, ki nameravajo sodelovati, že prej sporočili svoj pristop Pokrajinskemu poverjeništvu za tujski promet zaradi skrbnega organiziranja razstave.

Preselitev urada za kontrolo cen

Urad Visokega komisariata za kontrolo cen se je preselil v Wolfovo ulico 12, 1. nadstropje.

Iz hrvatskega gospodarstva

Ukinitev stanovanjske zaštite na Hrvaškem. Konec leta 1942 je na Hrvaškem prenehala veljavnost omejitev glede stanovanjskih odpovedi. Dokler ne bo uveljavljen nov zakon, je torej odpadla zaštita najemnikov na Hrvaškem in se lahko najemi odpovedujejo z ozirom na druga veljavna določila.

Hranilnica v Križevcih na Hrvaškem. Mesta občina Križevci na Hrvaškem namerava ustanoviti svojo občinsko hranilnico, kateri bo dala na razpolago 350.000 kun kot osnovno glavnico.

Jalena: Danejeva Vida (nadaljevanje). V deseto leto, pripravilo škofa dr. Rožmana Rakovniških knjižice, povest dr. I. Cesnika: Petričeva domačija, Prehrana zdravega in bolnega človeka (Milica Sivec), Gospodinska kemija (ing. Nerima). Naša posvetovalnica ter za pridne roke (pletenje). V naših domovih so priobčeni kuharski zapiski. Naročnina 11,50 lir letno.

Vrtec, št. 7 (marec) ima naslednjo vsebino: Pesmi: Janez Samotar: Marčeva, Janko Samec: Godovni sonet, Maksimov: Pustna, Janko Samec: Mati in dete, Fr. Sever: Pomladanska. — Povesti: Venceslav Winkler: Sedem Bernardikovih (celoletna povest, ilustr. H. S.), J. Kmet: Janezovi zaički (ilustr. Marija), Tine: Gostilničar in cigan. Pisano polje: C. Golar: Kako je hlapec potegnil vraga (ilustr. Marija). Janekove domače naloge: Moje dasedanje šole. Naša pošta. Cena letno: 25 lir, za skupna naročila 20 lir.

Dve knjigi najboljšega hrvatskega noveliističnega pisatelja. — Slavko Kolar spada med najboljše hrvatske humanistične pisatelje. Sedaj je izdal dve knjigi in sicer: »Mi jesmo ili nismo?« in »Mi smo za pravico!« Sta to zbirki njegovih feljtonov in novel, v katerih na humanistično-satirični način prikazuje psihološko pogljobljene napake zagrebške in podeželske družbe. Ustvarja dobro opazovane tipe ter jih obenem riše na karikaturni način. Ni pa Kolar navadni feljtonist, temveč ga prav zaradi njegovega ostrega risanja značajev in družabne kritike ter živega okolja, v katerem išče svoje tipe, smatrajo za najboljšega sedaj živečega hrvatskega novelista. Ti dve knjigi mu je izdala »Suvremena knjižnica Matice Hrvatske«.

KULTURNI OBZORNIK

F. S. Finžgar: Zbrani spisi, zvezek XII.

Mladinski spisi. Str. 360. Založila Nova založba v Ljubljani. Cena knjige je broš. 36 lir, polplatno 45 lir, platno 48 lir.

Svoje zbrano delo je pisatelj zaključil s mladinskimi spisi. V njih je še enkrat razgrnil svojo pot od prvih pisateljskih začetkov do zadnjega klenega mojstrstva. Nad vse značilen je njegov klasičen uvod, »Svojemu očetu«, posvetilo, ki ga naše slovstvo skoraj ne pozna, ne v načinu ne po vsebini. V njem ni postavil samo spomenika očetu, izvirnemu možu stare korenine, ampak je s pristranskim odkritostjo tudi razodel, od kod izhaja njegova osebnost, značaj in osnova njegovega dela: vse je ljudsko, jasno in zdravo, obrnjeno v pošten napredek, dobrotnost in človeško srečo.

Knjiga je razdeljena na tri bistvena poglavja: Za pridne in poredne, študent naj bo, Gospod Hudournik. Ta tri poglavja nam kažejo tudi tri stopnje Finžgarjevega pisateljskega razvoja. V prvem razdelku so večinoma šegave poučne zgodbe v slogu starejšega mladinskega pisanja, kjer se poučnost rada odeva v zgodbo in se ji dobro prilaga tudi domačijska romantika (Vrbenski ovčar). Najznačilnejši med temi mladostnimi spisi je »Gospod Lovro«; tu se v povestni obliki in kratkih navodilih razvira čela domača mladinska vzgoja, nekaj blaže in nežica ali Stritarjev Griški gospod. Slovstveni zgodovinar pa bo ugotovil, da je »Gospod Lovro« nastal prej kakor Stritarjeva mla-

dinska šola »Pod lipo« in je zato tem značilnejši; obenem je treba vedeti, da je bil ta gospod Lovro znameniti brezniški župnik, sadjerejec, narodni gospodar in politik Lovro Pintar. Središče knjige je dijaška povest »Študent naj bo!«, kos pisateljevega lastnega življenja, napisan v letih njegove največje moči in oblikovalne sočnosti. Ta lepa in živa podoba stare Ljubljane, tedanjega dijaškega in družabnega življenja mojstrsko prekriva svoj vzgojni namen, pa iz nje vendarle jasno utojimo vso toпло resnobo, s katero pisatelj gleda na ljudi in razbira njihove obraze v igri življenja. Francelj in Jaka sta dve prisrčni in zdravi mladici, izruvani iz domače preti in prestavljeni v zaprašeno mestno ozračje, kjer si morata najti sonca in tal. — V Gospodu Hudourniku stopi končno pred nas modrijan, ki se je umaknil mestnim sencam in uživa skromno prostost sredi gorskega sveta. V tem ciklu zgodbe se človek približa največji učitelji življenja — božji naravi, jo skuša domesti in si iz nje nabira modrosti. »Hudournikova mišaka«, »Hudournikova polha dva« pa tudi posamezna poglavja o Lisku so biseri živalskih povesti, globoko doživljene in doumetje prirode in življenja. Zadnji zvezek Finžgarjevih spisov je tedaj lep zaključek zbranega dela, prisrčen konec časne prve izdaje dokumentarnega Finžgarjevega pisateljstva.

Novi časopisi

Etnolog, knjiga XV., 1942 je izšel z naslednjo vsebino: Kotnik Franc: Blagoslov zelišč na kres — in čar kresnic; Orel Boris: Carofejni obred in mit nakolenciča ter bosmanski v slovenskih žensko-vanskih obličjih (začasno poročilo); Grošelj Milan: O tipu pravljice o Amorju in Psihi; Ložar Rajko: Prazgodovinske osnove slovenskega narodopisja.

Krajska poročila: Novak Vilko: Ovčarstvo pod Stolum in v Planici; Lokar Janko: Vsi pojte rakam življati; Lokar Janko: Nekaj zagovorov iz borovniške okolice. — O tej številki Etnologa, ki ga izdaja in zalaga Etnografski muzej v Ljubljani ter urejuje dr. Rajko Ložar, bomo še obširneje govorili.

Slovenski pravnik, št. 1—3, letnik 47. Novi letnik te odlične revije slovenskih pravnikov se je začel z dvojno številko, v kateri je mnogo tehničnih pravniških razprav. Prvo razpravo priobčuje dr. Iuris et phil. R. Trofenik, priv. docent, in sicer Uvod v meddržavno kazensko pravo, v kateri določa pojem in razvoj meddržavnega prava, predvsem pa pogoje nastanka; nato skuša določiti temu pravo mesto v sistemu splošnega prava ter obravnava na koncu tudi nazive, kakor se pokazujejo pri posrednih pisateljih. Drugo razpravo je napisal dr. Anton Štuhec o nepravdnem zavarovanju, iz katere se vidi, da se zavarovalna zaštita poslužuje še precej neizklesanih oblik. Pomanjkanje sistematike se posebno dobro občuti, zato je treba izpopolniti s prostovoljno ureditvijo pravnih odnošajev, ki je cilj vsakega pravnega reda. Dr. Lev Svetek nadaljuje svoje razpravljanje o prekočasnem delu, ki jo bo zaključil v prihodnjih številkah. Obzornik prinaša zanimiv donesek iz naše pravne zgodovine o podložniškem odvnetiku, ki so bili pri nas poznani še v XVIII. stoletju. Pisec zanimive pravno zgodovinske razlage ni imenovan. Književna poročila obravnavajo nove knjige, kakor jih ocenjuje dr. Gorazd Kušej in dr. A. Urbanec. Priložena je tudi ena polna rešitev vrhovnega sodišča v Ljubljani, kar pomeni praktične rešitve pravnih zadev.

Vigred, letnik 21, št. 3, prinaša naslednjo vsebino: Marijino oznanjenje. Povest Janeza

Nekaj za mlada srca

Medvedje in razbojniki

Jezdili smo po dolini, ki je bila obdana s temnimi jelovimi gozdovi tistega skalnatega gorovja, ki se razteza ob zgornjem teku Missourija in ki je tako vse razklesano, da je ježa s konji toliko težavna. Spremljal nas je don Miguel, bikoborec iz Madrida. Dalje je bil z nami še »črni Jaka«, tako dragocen član naše skupine, saj je on edini poznal to pokrajino. Priporočljivo je bilo, da smo bili z njim prijazni, navzlic njegovi redkobesednosti, da nam ne bi v teh divjih gozdovih pretela nevarnost, da bi zašli. Spotoma se nam je bil ponudil za vodnika in prav z veseljem smo sprejeli njegovo ponudbo. Imenoval se je sam kar kratko »črni Jaka«, kar je nemara kazalo na njegovo temno polt. Kot tretji te skupine je jezdil z nami neki slikar, a je bil navidez bolj podoben kovboju kot umetniku. Poslednji v skupini sem bil jaz, »zele-

Skrivnostni jezdec je bil na preži, gledajoč v dolino.

nece, zakaj moje jahaško znanje je bilo še jako pomanjkljivo in tudi puška mi je bila povsem novo orožje.

Ko smo tako mi štirje že ure in ure jezdili molče drug za drugim, se je končala pot, — ali bolje nekaj, kar smo imeli za pot, v neki tako razvešeni grapi, da smo morali razjahati, da si ne bi konji polomili nog. Krog in krog se je spremenil gozd v neizmerno, neprodno goščo, kjer so vseprek ležala debela in bruna in skale. Bržkone so plazovi gruščali spremenili gozd v tako razsulo. Posvetovali smo se, kaj bi bilo storiti, saj smo hoteli biti še isti večer pri Missouriju. Slednjic je dejal Jaka, naj se usedomo in počakamo, češ da se bo on prej malo razgledal okoli. Stori smo kot je navadnoval, privezali konje in se usedli na skale.

Ko je minilo dobre četrt ure, sem mahoma opazil, da so postajali konji bolj in bolj nemirni in so preplašeno rezgetali in se hoteli odtrgati s konopcev. Spočetka si nismo mogli misliti, zakaj naj bi bili konji razburjeni, saj ni bilo okoli in okoli ničesar takega, kar bi utegnilo vzbujati strah in sum. Ker pa topotanje in razdraženje konj le ni poenotilo in se je še povečalo, smo eklenili, da si gremo okoli ogledat. Slikarja sva z Miguelom pustila pri konjih in sva sama odšla. To je bilo kaj težavno prodiranje v goščo in plezanje čez neštete ovire. Pa sva tako polagoma dospela na nekakšno skalnato ploščad, od koder sva utegnili opazovati grapo in nasprotno skalnato steno. Nenadoma pa sem visoko zgoraj vrh pečine opazil jezdec, ki se je sklanjal nizdol in opazoval dolino. Kolikor sem sprevidel, je bil jezdec na muli in se je dozdevalo, ko da nekoga pričakuje. Poklical sem dona Miguela in mu pokazal svoje odkritje, kar ga je neznansko razburilo. Mahoma sem zasumil, da je Jaka v zvezi z onim jezdecem. Sklenil sem, da bom to zadevo zasledoval. Don Miguel, ki je bil istih misli, se je molče usedel na skalo in jaz sem storil isto. Tisti jezdec je bil medtem razjahal

Z eno potezo

in je urno plezal nizdol po steni, dokler ni izginil v jelovem goščavju. Tudi mula je bila izginila in midva sva počasi vetala. »Ali mislite, da so tu razbojniki?« me je nedadoma vprašal don Miguel, medtem ko je strmel na ono skalo. Skomignil sem in brez besede sva šla nazaj po svoji težavni poti.

Prišla sva do slikarja, ki že kar ni mogel več krotiti plašnih konj. Se zmeraj si njih plašljivosti nismo mogli razlagati. Pa smo mahoma zaslišali odmev strelav iz gošče nad seboj. Hkrati je zadonel k nam neznansko rjovenje, tako da nas je po hrbitu kar mrzlo spreletelo.

»To je medved,« je vzkliknil slikar. »Brž na pomoč! Jaka je v nevarnosti!« Umetniku ni bilo še nič znanega o tem, kar sva midva videla, in zdaj niti ni bilo časa, da bi mu bila kaj povedala. Rjovenje je trajalo dalje in je zamolklo odmevalo s skalnatih sten, vmes pa so se venomer oglašali strelci, a dobro sem razločil, da so prihajali iz različnih pušk.

Slišalo se je, ko da prihaja rjovenje iz bližine, a zdaj se je izkazalo, da smo se motili. Šele čez precej časa smo zagledali skozi vrzeli med debli mogočnega medveda, ki je stal na zadnjih nogah pred Jakom, ki je negibno ležal na tleh.

Malo bolj v ozadju sem zagledal človeka, ki je navidezno meril na medveda. Tedajci sem začutil sunek na hrbitu in sem lopnil na tla. Hkrati sem zaslišal slikarja, naj se tudi Spanec vrže na tla. Takrat je počilo in kroglja je zažvižgala nad nami. Tedaj sem opazil kako je neznan izjeda počenil in izginil v gozdu. Nič nismo utegnili, da bi se bili še kaj pobrigali za jezdec, saj je zdaj medved krenil proti nam. Strahotno je zarjovel in neznansko je odpiral svoje rdeče žrelo, da sta bili razločno videti obe vrsti strašnih zob. Spet smo bili na nogah in smo vsi trije naglo streljali v medveda. Medved je krvavel iz več ran, vendar je skušal s poslednjimi močmi navaliti na nas, a je telebnil na tla in poginil. V tem hipu je mahoma planil slikar mimo mene, z nekaj skoki je bil na koncu ploščadi, kjer smo stali, in je začel gibčno plezati po pečini navzgor. Mislil, da bi mu utegnili kaj koristiti, sem šel za njim, kolikor naglo sem le mogel. Čez pol ure sem ga zagledal vrh pečine, prav tam, kjer sem bil malo prej opazil mulo. Videl sem, kako je dvignil puško in sem zaslišal dva strela, ki sta še dolgo odmevala s skalnatih sten.

Prišedši do njega, je položil prst na usta, rekoč: »Prisluhnite brž, ali kaj slišite?« Napeto sem

Videli smo medveda poleg Jake, ki je negibno ležal pred njim na tleh.

prisluhnil in dozdevalo se mi je, da slišim peketanje izza skalovja. »Škoda,« je dejal slikar, »prepozno sem prišel semkaj, sicer bi bila ustreljena vsaj dva razbojnika.« — »Dva?« sem vprašal, saj nisem bil videl nobenega. »Seveda,« je odvrnil, »eden leži spodaj z zlomljeno hrbtnico pri medvedu, drugi je bil pa, žal, že tako daleč, da ga nisem mogel zadeti.« Ze je hotel splezati spet nizdol, ko je obstal in pokazal z roko, rekoč: »Vidite tamle zadaj tisti srebrni trak med hribi? To je Missourij! Črni Jaka je bil slab vodnik!« Oprtal si je puško in začel plezati po steni navzdol.

Ko smo prišli do Jake, je bil že mrtev. Pokopali smo ga pod skalami, nato smo dali medveda iz kože in si v dolini pripravili šotor, saj je bilo že prekasno, da bi bili ta dan dospeli še do reke.

Naša punčka se igra v pesku

Lepo je, če skrbimo za svoje manjše bratce in sestre in jih s čim razveselimo. Iakšno le majceno belo pohištvo za lutke je na primer kaj kmalu narejeno in ga so mala sestra kaj vesela. Vzemij trdo, belo lepenko, pa ravnilo in svinčnik in narišj tele načrte za pohištvo. Nekaj izreži, nekaj pregani — pa imaš lične stolčke

mizice, zofe in pručice za sestrine lutke, da se bo z njimi v pesku lahko igrala. Celo kaka lutka se ti bo posrečila, da bo lahko sedela na teh stolčkih. Kar poskusi!

Vrtnar - izumitelj železobetona

Brez dvoma vas bo zanimalo, da je moderno gradivo, ki brez njega zdaj ničesar velikega ne zdajo, iznašel navaden vrtnar in ne, kot bi mislili, kak stavbenik in inženir.

To je bil Jožef Monier, ki je bil leta 1890 lastnik oranžnega rastlinjaka blizu Pariza. Ker so leseni škafčki, ki je v njih gojil drevesa, le prehitro strohnili zaradi vlažne prsti, mu je prišlo na mar, da bi jih obdal s plastjo betona. Toda ta mešanica iz cementa in peska se je razpočila, čim je škafčke prinesel iz rastlinjaka, saj cement pač zdrži nenavadno hud pritisk, a ne pretresa. Potem pa se je Monier domislil, da bi obdal posode s tanjšo plastjo betona. V vlažen beton je pritisnil železno, žičnato mrežo in je to ponavljal še z dvema betonskima plastema in dvema ovojema z žičnato mrežo. Ko je vse to pustil, da se je sušilo tri tedne, je imel velikanski uspeh. Zdal je lahko počenjal s škafčki, kar je hotel, pa se beton ni več ne krusil ne lomil. Monier je na ta način dosegel veliko iznajdbo. Lahko bi rekli, da je iz njegovih posod za oražna drevesa vzklija nova doba za stavbarstvo. Dandanes izdelujejo iz snovi, ki je varna sprico ognja in primerna zdravju, ker ne trohni, stopnišča, stebre, stropce, zidove hiš, mostove, kanale in predore. Železobeton uporabljajo po vsem svetu, na njem temelji bodočnost stavbarstva.

Črkovnica

a-a-a-a-b-b-c-c-e-g-i-k-k-m-n
n-n-o-o-o-o-r-r-s-t-t-v-v-z

Ar
ar
ar
ar
ar
ar

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) sledeče: Slovenski pisatelj (roj. 1871); mesto v Palestini; italijanski epski pesnik († 1533); starogrško bojišče; ženevo ime; del Jadrana.

Rešitev črkovnice z dne 25. februarja:

Andora, pandžah, granada, chianti, Poljane, Ciciban.

»Ah ni to višek vseh viškov, da imam doma dve odrasli hčeri in še ženo, pa hodim okoli s suknjo, ki ji manjkata dva gumba!«

»Oh, očka, prava reč, pred nami te pa res ni treba biti sram!«

DROBNE

»Smešna« rastlina

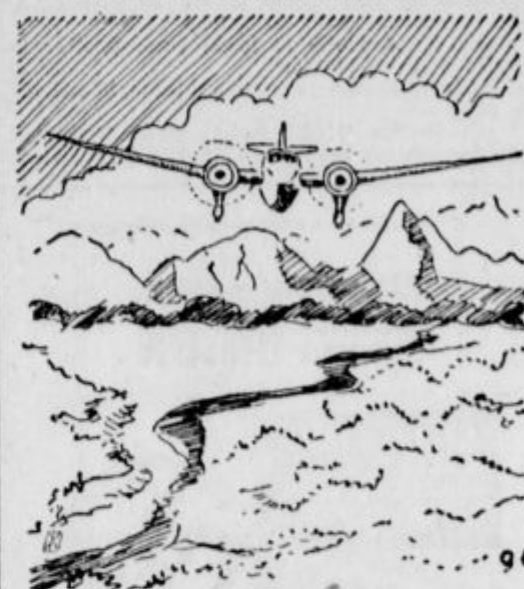
V nekaterih predelih Arabske raste rastlina, ki ji pravijo Arabci »smešna rastlina«. V jagodah te rastline so za grah velika, črna zrna. Če človek ta zrna zaužije, se začne smejeti in se smeje pol ure dolgo. Nato pa je neznansko utrujen in za vse neobčutljiv. Arabci uporabljajo to zrnje kot sredstvo zoper bolečine.

Ptiči imajo svoje stalne spalnice

Skoraj vsi ptiči imajo stalne prostore, kamor hodijo spat. Znana so kaka votla, trhla debela, ki nanje ptiči zmeraj sedajo k počitku, prav tako so znane razne skalne votline, slemena hiš, topoli in razvaline, kamor hodijo ptiči že po več desetletij spat. Zlasti vrane se držijo te navade. Z vseh strani neba se jih zvečer zbere na stotine in stotine, da zasedajo po običajnem »krakarskem koncertu« svojo stalo »spalnico«.

POVEST PILOTA STEFANA

91.

Hitro se je dvignilo veliko dvomotorno letalo. Bil sem pilotu kažipot. Med letom sem se nekoliko okrepčal. Jasen, sončen dan nam je pripomogel, da smo imeli krasen razgled. Že se je od daleč prikazalo gorovje, v katerem je bil usoden hrib. Izkušeni pilot se je dobro izkazal.

92.

Dim se je razločno videl. Na cilju smo. Krožili smo nekaj časa nad vrhom, nato pa smo se počasi spuščali proti zemlji. Ukažljivo sem opazoval pilota, ki je mojstrsko obvladal letalo. Dasi tla niso bila zravnanja, sem vendar čutil veliko razliko od mojega pristanka.

Ptice - gradbene umetnice

Toplo sonce razvname tudi pticam drobna srca in jim vzbudi močno hrepenenje za mladim zarodom. Samci omamljajo družice s sladkimi napavi in jih skušajo z umetnimi plesji prikleniti nase. Ko si izbere, včasih po hudi borbi, ženičke, prično kmalu iskati pripravo mesta, kjer bi zgradili prijetne domove. Vsaka ptica si dela gnezdo; nekatera preprosto, druga manj ali bolj umetno. Nagon, katerega si ne znamo prav pojasniti, jo žene, da si zgradi gnezdo, kot so ga stavile njene prednice.

Oglejmo si nekaj krilatev, ki polagaj prav posebno važnost, da bi si postavili čim prijetnejši domek. Veliki umetniki v pletenju gnezd so tkalci, ki žive v južni Aziji in Afriki. Ptice so sorodnice našega vrabca, a so nekoliko večje. Kot gradivo jim služi protje, razne korenine, vlakna in bljke, katere tako spretno spleto, da se pred takimi gnezdi vsakdo ustavi in jih občuduje. Imajo obliko buče ali mošnje in navadno spodaj vhod, včasih pa tudi ob strani. Nekatera imajo posebno sobico za valedo samico in samca, a pri drugih stanuje samec v drugem gnezdu. Pripenjajo jih najrajši na konec šibke vejice. Tu so privezani na dolgem motvozu, a drugje spet vise med dvema vejicama kakor majhne gugalnice, ki se lahko pozibajo že ob rahlem vetru. Za naselitev si rade odbirajo drevesa, ki stezajo svoje veje nad breznom ali vodo. Tako ne morejo do živga mlademu zarodu lakomne opice in pretke kake, ki jim gre tovrstna pečenka posebno v slast. Tkalec si napravlja za vsako valitev novo gnezdo, a poleg vise še vodno stara, in zato se veje včasih pod njihovo težo kar šibe. Ne služijo jim samo v valitev, ampak jih uporabljajo tudi kot udobna prenočišča. Malajci pripovedujejo, da v zvezi s tem zgradbo, da si živalce

nanesejo polno svetlikajočih hroščev, ki naj bi jim preko noči služili kot svetilke. Dosedaj raziskavanja tega še niso potrdila, pač pa so tovrstne pravilice dokaz, kako veliko je zanimanje preprostih ljudi za te majhne stanovalce. V resnici pa srečamo taka gnezda tudi pri nas. Drogz si stavlja svoj dom v grmovju ali pa na nizkih vejah. Za podlago si nanese suhljati, nanjo postavi okroglo gnezdo, spleteno iz mahu, trave in korenin. Njegovo kotanje obloži z grizenim in oslinjenim preperelim lesom, pomešanim z ilovico. V razpadajočem lesu je skoraj vedno glivno podgobje, ki se svetlika in zato naletoma včasih na bolj ali manj razsvetljena gnezda.

V gradbeni umetnosti tekmuje drog zlasti z lastavico. Ta ptica pobira na ceisti ali ob potoku s kljunom blato in ga odnaša na mesto, kjer namerava graditi gnezdo. Drži se s krempelci, a podpira z repom, s kljunom pa pritrdi gradivo za gradivo, pri čemer jo oslini, da se bolje sprime. Da je zgradba trdnjaka, vplete med blato kako bilko, peresce ali dlako. Dno dobro obdela, da je gladko, a zunanji del pusti grob, da se hitreje gnezdo posuši. Za dograditev potrebuje najmanj osem dni. Kljunorožec, ki živi v Aziji, si prav tako napravlja gnezdo iz blata. Na kljuno ima koščen, navzgor zakrivljen rog, ki je v notranjosti votel. Velik je približno kot puran, a sicer je podoben vranu in se tudi slično hrani. Njegovo meso je nežitno in ga zaradi tega ljudje ne preganjajo. Za gnezdo si poišče votlino v drevesu, katero si po potrebi razširi. Samica vanjo znese jajca in prične z valjenjem. Sedaj jo samec zadržuje z blatom in ji pusti le tolikšno odprtino, da more skozi njo piti svojo boljše polovico. V tem zaporu ostane tako dolgo, da se

mladiči zvale in postanejo godni. Mati skrbi za narod, se oskubi in dobi prvo perje. Uboga samica pri tem tako slišja, da preostane od nje le še kost in koža, vendar pa pogumno vzdrži, dokler ne pribori sebi in mladičem svobode. Lahko si predstavljamo, da tudi možiček nima lahke naloge, če more preživljati družico in mladino, zato tudi on močno oslabi. Čemu to nenavadno zadržavanje? Domačini pripovedujejo, da se poslužijo te rešitve skrbni oče zaradi ljubomurnosti. Zenica bi se mu lahko ta čas izneverila, ko on daleč naokrog stiče za hrano. Če pa vkljub temu, da se nahaja v zaporu, pokramlja s kakim prijateljem, jo razjarjeni možiček zazida popolnoma, da mora v utesnjeni temnici nezvesta družica docela istradana poginiti. Resnici na ljubo pa moramo zagovarjati dobrega očeta. On se namreč boji, da ne bi kak nepridiprav požrl ženo in mladiče ali bi celo morda padla iz gnezda, pri čemer si ne bi mogla oskubena ubožica pomagati.

Posebne vrste graditelj je tudi slavnogana. To je majhna, v velikih združbah živeča ptica, ki je sorodnica našega hudournika. Med gnezdenjem se ji slinavke močno povečajo in izločajo mnogo snovi, ki se na zraku strdi. Iz te gradilne pripenja gnezda, slična majhnim košaricam, na najstrmejši in nedostopne skale, najraje podmore, ki jih je izgleda neprestano udarjenje morskih valov. Ta gnezda Kitajci drago plačujejo kot posebno redko slaščico. Pobirajo jih ljudje, ki se še od mladih nog ukvarjajo s tem poslom. Na dolgi vrvi spuste v globoko tovariša, ki drži v eni roki železno kljuko, v drugi pa goročo bakljo, ako so gnezda v temnem podmolu. Kljuko zapirajo v tako razpoko in se tako pritgne do stene, s katere nato z nožem odstranja gnezdo za gnezdom, dokler ne napolni koša, ki ga nosi na hrbitu. Gnezda pobirajo trikrat na leto in šele četrto dajo pticam mir, da lahko vale. Slinaste skledice se očistijo, posuše in razpošil-

ljajo. Cena zavisj od beline in čistosti. Tvarina se v vrelj vodi razstopi in usluži kot klej. Posebno prijetnega okusa nimajo, vendar je ta slaščica redka in kot taka dragocena.

Med pticami opazimo tudi imenitnega gospoda, ki si privoščj kar trisobno stanovanje. To je senčna prebivalca gostih gozdov v Afriki in na Madagaskarju. Sličj naši štorčki in se hrani z živalci, ki jih najde v močvirju. Živi paroma in si zgradi med rogovi ali močnih dreves svodasto gnezdo. Ker uporablja kot stavbno gradivo zlasti ilovico, med katero pomeša trsje in vejice, spominja na krušno pečico, ki ima do dveh metrov v premeru. V notranjosti vidimo tje sobice, izmed katerih je najudobnejše urejena zadnja, kjer je tudi mehka posteljica. Tukaj se košati ženica in je obenem valilni prostorček. Srednji-oddelek naj predstavlja jedilnico, v katerem se nahaja tedenski prigrizek, ki sestoji iz žuželk, črvov, polžev in rib. Sprednja sobica služi bojevitemu možičku kot sprejemnica, ali bolje stražnica, kjer on kraljuje in budno čuva svojo družinico. V Afriki živi nadalje ptica, ki gnezdi v duplih, pred katerimi zgradi iz dosti velikih kamenčkov nasip. Ta ublažj silovitost peščenih viharjev, a zaščiti obenem gnezdo pred kuščarji, da ne uničijo zaroda.

Med evropskimi pticami napravlja prav umetno gnezdo neka mala sinica, ki jo imenujemo plaščico. Njeno gnezdo sličj velikanskim hruski, ki ga obeša na kraj vrbove vejice ali pa tudi na trst. Spleteno je iz belkaste mehke volne, katero si ptica nabira iz vrbovih in topolovih semen. To volno oslini ter jo nato tako spretno splete in spolti, da močno spominja na klobučevino.

Pravcati krojač med pticami je šivec, ki je doma v Vzhodni Indiji. V gostem listju si poišče pripraven list, ki ga na robah na več mestih prebode z drobnim kljunom. Potlej si poišče kako nitko, bo-

disj vitko vlakno ali ozek trak ličja, kar pretika križem v narejene luknjice, zvleče in stakne robove. Tako si sešije iz lista tulec, ki je za njegovo drobno mladino zadosti čvrsta in prostorna zibka. Njeno notranjost si primerno postelje v volno in perjem. Na ta način je domek varen pred opicami in drugimi nadlegovalci, ker ne morejo zlepa do njega. Ta krojaček je seveda droben kot naš slavec in ima za to delo prav primerno tanek, raven in dolg kljunček.

Z našimi Ribničani bi se lahko kosaj južnoameriški lončar. Ptiček je drozgove velikosti in si sežida na debelih vejah gnezdo iz gline. To spominja bolj na majhno krušno pečico kot na domek. Širšemu obroču sledi vedno ožji in prehaja v svodasto obliko. Prostor je razdeljen v nekako kmečko hišo in izbo, med katerima so majhna vrata. Za izmenjavo zraka poskrbi s posebnimi prezračevalci.

Praviloma gradi gnezdo samica, a gradivo ji prinaša samec. Seveda opazamo tudi tu izjeme. Med tkalci pletu gnezda samo samci, a družice jim le malo pomagajo pri urejanju njihovih notranjosti. Pri nekaterih drugih vrstah se možički prav malo zmenijo za delo in prevzemajo samo stražo, ali pa kratkoročno pridne ženice s sladkimi napavi, prijetnim čebljanjem in radostnim spretavanjem. Pri napravljanju gnezd si izbirajo najrazličnejše gradivo in jim služi pri njihovi postavitvi ne le kljun in noge, temveč tudi krila, prsi ter kažepo pri tem delu čudovito spretnost. Če vzamemo vse izkušnje v pretres, moramo pritrčiti, da sta nagon in prevejanost za graditev gnezd pticam sicer prirojena, da pa se v marsičem lahko izkoristijo in spopolnita z večkratnimi vajami. Zato si grade starejše samice boljše, odpornejše gnezda ter tudi spretnejše izbirajo gradivo kot njihove mlajše in nezrelejšje vrstnice. Ugodno priliko hitro izkoristijo in zato se n. pr. šivec takoj poslužj niti, čeprav si jo zna etkali tudi sam.

S. S. VAN DINE:

11

Umorjeni Kanarček

»Ne, gospod! Snoč je šla večerjat z nekim gospodom, po večerji pa je nameravala odditi v gledališče in je zato hotela biti elegantna.«
 »Ah, je vzkliknil Markham in se sklonil nekoliko naprej. »Kdo pa je bil ta gospod?«
 »Ne vem, gospod. Gospodična mi tega ni povedala.«
 »Ali bi mi morda mogli povedati kako ime?«
 »Nikakor ne!«
 »In kdaj vam je gospodična naročila, da morate danes priti bolj zgodaj?«
 »Medtem ko sem odhajala.«
 »Jasno je torej, da ni mislila na nikako nevarnost in se tudi ni bala svojega spremljevalca?«
 »Tega nikakor ni bilo videti!« Zenska se je nekoliko zamislila, nato pa izjavila: »Ne, nikakvega strahu... Ravno nasprotno, bila je zelo vesela.«
 Markham se je okrenil k Heathu.
 »Zelite še kaj, gospod narednik?«
 Heath je vzel cigaro iz ust, se sklonil naprej in naslonil roke ob kolena.
 »Kakšne dragulje je imela snoč Odell?« je vprašal s trdim glasom.
 Vedenje ženske je postalo hladno in nekoliko ponosno.
 »Gospodična Odell,« močno je poudarila besedo gospodična, kakor da bi hotela grajati Hea-

tha zaradi njegove nevljudnosti, »je imela vse svoje prstane, štiri ali pet in tri zapestnice: eno iz biserov, drugo iz rubinov in tretjo iz diaman-
 tov in smaragdov. Okrog vratu je imela biserno ogrlico in lornjon iz platine, tudi okrašen z biseri.«
 »Ali je imela še druge dragulje?«
 »Morda še kako malenkost, vendar pa nisem popolnoma gotova.«
 »Ali jih je hranila v jekleni skrinjici v svoji sobi?«
 »Da, kadar jih ni imela na sebi!« Odgovor je bil nekoliko sarkastičen.
 »Domneval sem, da jih ima spravljene tudi, kadar jih nosi!« Ta Heathov odgovor je izzval dekletove besede. Ni prezrl, da ni uporabljala besede gospod, ko je govorila z njim. Vstal je in pokazal na odprto skrinjico za dokumente na mizi.
 »Ali ste jo videli že prej?«
 Zenska je brezbržno prikimala.
 »Večkrat,« je dejala.
 »Kje je bila navadno?«
 »V onile omarici,« je odvrnila in z glavo pomignila proti omarici Boule, ki je stala poleg divana.
 »Kaj je bilo v skrinjici?«
 »Kako naj to vem?«
 »Ne veste?«
 Heath je napravil divji obraz, kar pa na žensko ni napravilo nobenega vtisa.
 »Niti pojma nimam, kaj bi moglo biti v njej,« je mirno odgovorila. »Bila je vedno zaprta in nikdar nisem videla, da bi jo bila gospodična odprla.«
 Narednik se je približal omarici v sprejemnici.
 »Ali vidite ta ključ?« je reško vprašal.

Zenska je zopet prikimala, vendar pa sem opazil v njenih očeh nekoliko začudenja.
 »Ali je ta ključ bil vedno na notranji strani vrat?«
 »Ne, vedno je bil na zunanji.«
 Heath je pogledal Vanceja. Ko je nekaj časa ježno gledal ključko, je pomignil policistu, ki je pripeljal žensko.
 »Odvedite jo v čakalnico. Snitkin, in naj vam podrobno opiše Odelline dragulje... Vendar pa nam naj ostane na razpolago, ker jo bomo še potrebovali.«
 Ko sta Snitkin in ženska odšla, se je Vance leno zleknil na divan, na katerem je sedel, medtem ko sta Markham in Heath zasliševala žensko, in puhnil proti stropu oblak dima.
 »Zelo osvetljujejoče, kaj ne?« je pripomnil.
 »Temnopolta deklica nam je pripomnila precej naprej! Zda vemo, da je ključ na nepravni strani vrat in da je naša deklica šla v gledališče z nekim prijateljem, ki jo je, zelo verjetno, spremljal domov malo prej, preden se je ona za vedno ločila iz te solzne doline.«
 »Domnevate, da bo to služilo čemu, kaj ne?« Heathov glas je izražal neko zmagoslavno pomilovanje.
 »Počakajte nekoliko, da boste slišali telefonistovo izpoved.«
 »Naprej, gospod narednik,« je je nestrpno prekinil Markham. »Ali bi ne bilo prav, da nadaljujemo z zasliševanjem?«
 »Rad bi vam nasvetoval, da zaslišite najprej vratarja. Povedal vam bom, kakaj?« Heath je krenil proti izhodu in ga odprl: »Poglejte za trenutek sem!« je dejal.
 Sel je v predsobo in pokazal na mali hodnik na levi. Bil je dolg približno tri metre in se je

raztezal med stanovanjem plesalke in zadnjo steno čakalnice. Na koncu hodnika so bila masivna hrastova vrata, ki so vodila na dvorišče ob hiši.
 »Ta vrata,« je pojasnjeval Heath, »so edini stranski vhod te hiše in kadar so zaprta z zapahom, nihče ne more vstopiti drugače kot skozi glavna vrata. Tudi ni mogoče priti v to stanovanje skozi katero izmed ostalih, ker so vsa okna v pritličju zavarovana z železnimi križi, na kar sem vas že prej opozoril. Vse to sem ugotovil, kakor hitro sem dospel sem.«
 Vrnil se je v sprejemnico.
 »Ko sem zjutraj proučil razporeditev prostora v vrat,« je nadaljeval, »sem si predstavljaj, da je neznanec vstopil skozi stranska vrata na koncu hodnika in je dospel v stanovanje, ne da bi ga videl telefonist. Sel sem, da pregledam vrata: bila so zaprta z zapahom na notranji strani — zapomnite si dobro — ne zaprta s ključem — pač pa z zapahom. Tega zapaha tudi ni mogoče na noben način odstraniti od zunaj, niti z vitrihom ne. Je eden izmed starinskih, izdelan iz trdne medenine... Zda pa bi želel, da bi zaslišali vratarja.«
 Markham je prikimal in Heath je oddal povlečeno izpoved policistov, ki so stali pred vrati. Par trenutkov pozneje je stal pred nami čokat Nemec srednjih let, izrazitih potez in z močnimi žilicami. Krčevito je stiskal čeljusti in poln nezaupnosti gledal zda enega, zda drugega izmed navzočih.
 Heath je takoj prevzel vlogo zasliševalca.
 »Ob kateri uri odhajate zvečer?« Navzel se je tega bojčevitega videza iz gotovih razlogov.
 »Ob šestih... Včasih prej, včasih pozneje.«

Domani - Jutri
AL CINE UNION

LILIA SILVI
ROBERTO VILLA
IRAZENA DILIAN
CARLA DEL POGGIO

VIOLETTE
nei capelli

TRI PRIJATELJICE

Produzione
FONODOMA-LUX
C.L. BRAGAGLIA

Una produzione
Produzione
Diretta da
Regista

LUX FILM

TEL. **KINO SLOGA** 27-30
Napeta kriminalna drama
»PLESALKA«
z najboljšimi švedskimi igralci: Haken Westergren, Annalisa Ericson, John Ekman!
Režija: Weyler Hildbrand!
Predstave od 14.30 dalje!

TEL. **KINO MATICA** 22-41
Dnevno dvojni program:
Ob delavnikih ob 14.30: »ZVEZDA IZ RIA« — Ob delavnikih ob 16.30 in 18.30 ter v nedeljo ob 14.30, 16.30 in ob 18.30: »DUNAJSKA KRIJ«
»ZVEZDA IZ RIA«
Diven romantičen film s plesom in muziko... Najlepša plesalka La Jana, Gustav Diesel.

»DUNAJSKA KRIJ«
Najboljši film sezona! Remek delo Willy Forstala! Divna muzika, slagerji, ples, humor! Najboljši komik: Hans Moser, Theo Lingner ter simpatična Maria Hoist in Willy Fritsch!

TEL. **KINO UNION** 22-21
Poguba mednarodnega pustolovca zaradi sentimentalne zaljubljenosti
»DEKLE Z NASPROTNEGA BREGA«
V glavni vlogi: Maria Mercedes, Milena Penovich, G. Lazzarini in G. Barnabo.
Predstave: ob delavnikih ob 16 in 18.15; ob nedeljah in praznikih ob 16.30, 14.30, 16.30 in 18.30.

Ljubezen Kristine Homanove

Dosedanja vsebina: Pisatelj Erik Bergen je običaj v malem podzemskem mestu, kamor je prišel, da bi se pogledal v studije za svoj roman. Tam je zasledil nenavadno žensko, zadržano v vedenju, zelo lepo, vendar nepristopno. Njena pojava v mestu ga je tako presenetila, da je v pričakovanju, da se bo z njo seznanil, iz dneva v dan odlašal s svojim odhodom. Na obisku pri Hartwigovi je zvedel, da ji je ime Kristina. Malomeščansko omizje ženskega kročka pa ni vedelo povedati o njej ničesar dobrega. Tako se je nadaljevala, ko so jo obirale:

»V ostalem jo lahko vidiš vsak dan v mestu. Saj vendar ne more zdržati, da bi se ne kazala.«
 »In gnezdo, kjer je nihče ne vidi, si je uredila tako naduto! Tam ima kočijo in konje, — dirkalne konje posebej. Seveda, Kristina Homanova mora jahati. In kolikokrat dirka divje, da bi se lahko ljudje po pravici zgražali!«

»Homan zasluži seveda ogromno. Lepo se je vgnezdil v dobro vpleteni pisarni nekdanjega Tomana, zaračunati pa zna veliko bolj krepko od njega. V ostalem, ali že veste, da so ga imenovali pred dnevi za pravosodnega svetnika? Drži pa se še vedno v skromnih prostorih pisarne svojega predhodnika. Kajpada, tam na spodnjem trgu, kjer mu noben proces ne uide! — »Gospa svetnikov« — Ta naziv ji bo še bolj zaviral nos, zaradi tega si bo dopustila še marsikatero norost. Ste že sli-

ŠPORT

Goethe kot športnik

Ne gre za tiskovno pomoč in tudi ne za kogar koli, ki se služajno piše Goethe; pesnika Goetheja imamo v mislih in nikogar drugega. Precej domišljije bi bilo potrebno, da bi si predstavljali Goetheja kot izvrstnega metalca diska ali kot slovitiga srednjega napadaleca te ali one nogometne enajstoričnice. Gre pa kljub temu za športnika Goetheja. Sam dr. Carl Diem ga slavi v mednarodnem olimpijskem vestniku kot velikega prijatelja športnega udejstvovanja. In če mu je poklonil tako temeljit človek, kakršen je Diem takšen pridevek, tedaj smo prepričani, da ne gre za tiskovno pomoč ali kaj podobnega.

Dejansko je bil Goethe človek, v katerem je prebival zdrav duh v zdravem telesu. Njegov dolgoletni prijatelj in življenjski tovariš F. W. Riemer je napisal o Goethejevi zunanosti in o njegovem odnosu do športa naslednje: »Krepko in trdno je stal na nogah; njegov korak je bil resen in odločen, njegovo telo pa izurjeno. Njegova gibkost in spretnost sta bili rezultat telovadbe, plesa, sabljanja, drsanja in ječe. Isti pisec poroča dalje, da je bil Goethe varen na ledu, pa tudi spreten v skalovju. Kot mladenič se je rad plazil po pečevju in je bil pri tem nenavadno srčen: tudi pozneje, ko je bil že 50 let star, mu ni bila nobena gora previsoka in nobena podzemska jama pregloboka.

Učinkovite so tudi besede, ki jih je napisal Eckermann ob trupu 83 letnega pesnika. »Strmel sem nad božansko krasoto teh udov, nad močnim oprsjem, širokim in izbočenim, pa nad miščastimi rokami in nogami. Na njegovem telesu ni bilo niti sedov o reženosti in tudi ni bilo videti, da bi bil shujšal ali sicer propadel. Popoln človek je ležal pred menoj v veliki lepoti.«

Tako je lažje razumljivo, da slavi ravnatelj mednarodnega olimpijskega instituta dr. Carl Diem velikega pesnika tudi kot žilavega pešca in kot planince. Po Diemovih izjavah je bil Goethe tudi izvrsten jahalec, prav posebno rad pa je gojil drsanje. V svojih prostih urah je zahajal na drsališče, kjer ni v ničemer zaostajal za drugimi, ki so bili samo športniki. Toda ne gre za morebitne Goethejeve storitve ali uspehe v športu. Ze sama okoliščina, da se je, utrjeval potem telesnih vaj in da je rad iskal razvedrila v ježi, drsanju in sabljanju, je zanj značilna in za njegovo dobo tudi zanimiva. Nobenega dvoma pa ni o tem, da je Goethejeva veličina v veličini njegovega duha, kakor je vse, kar je na človeku velikega in trajnega, sad njegovega duhovnega življenja.

Šport v kratkem

Športna sekcija »Hermes« — nogometni odsek. Redni treningi v telovadnici poleg stadiona na Vodovodni cesti (vhod z dvorišča) se vrše vsak torek in četrtek od 18 dalje. Pozivajo se vsi stari člani kakor tudi novi zainteresirani, da se teh treningov zanesljivo udeležijo. Za nabavo čopel, brisač in nogavic naj vsak prinese s seboj točke oblačilne nakaznice. — Načelnik.

Dunajsko nogometno prvenstvo je že v polnem razmahu. Posebno obilen spored so imeli preteklo nedeljo, ko so množice prijateljev nogometa napolnile vse dunajske stadione. Vienna, ki je igrala z Rapidom in ga odpravila s 6:4, si je

okrepila položaj na vrhu razpredelnice. Zmaga pa ji še ni zagotovljena. Za njo so kar tri moštva, ki imajo po 20 točk: FAC, Dunajski športni klub in Austria. Podrobni izidi pretekle nedelje so bili: Wacker: Dunajski športni klub 1:1, Vienna: Rapid 6:4, FC Dunaj: Zelezničarji 1:1, Austria: WAC 2:0, FAC: Sturm (Graz) 11:0.

Na igrišču mariborskega Rapida so otvorili v nedeljo nogometno sezono 1943 s tekmi za Tschammerjev pokal. Prvi so nastopili moriborski naraščalniki proti celjskim in jih odpravili s 4:3. Veliko bolj živahna pa je bila tekma med Rapidom in Celjani za točke. Izid je bil 3:3 in ko so tekmo podaljšali, so zabili Mariborčani odločilen gol. Priveditev je obiskalo okrog 1000 gledalcev.

Jesenjski nogometarji v Litiji. Litjska nogometna družina, ki je prestala okrožno prvenstvo brez poraza, je imela v nedeljo v gosteh športne tovariše z Jesenic. Igra z močno enajstorično Jeseničarje je bila ves čas odprta in so jo zaključili z neodločenim izidom 3:3.

Mali oglasi

Kupimo

Športni vozilec

dobro ohranjen, ob straneh zaprt, kupim. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Športni« 1409.

Prodamo

Zimo za modroce

vseh kvalitet kupite že od 32.— lir naprej pri

»ŽIMA« — Milan Jager

mehanična predilnica žime

Trgovina: Sv. Petra c. 17,

predilnica: FUZINE

Semena za vrt in polje

dobite v trgovini Dominik BEZENSK, Miklošičeva cesta št. 6 (palaca Ljudske posojilnice).

Posestva

Parcele

že od 23.000 lir proda realitna pisarna Pristave Franjo — Ljubljana, Cesta Arlele Rea št. 3.

IZGUBLJENO

Zeleno plateno taško

s 3 ključ, sem izgubil. — Oddati: trgovina Kadunc, Mestni trg 8.

Nov otroški čevlji

št. 31 sem izgubil. Gospoda, ki ga je pobral v Strelški ulici v bližini Ljudske kuhinje, vljudo naprošam, naj ga odda v Strelški ulici št. 9-II, deno — proti lepi nagradi.

Zgubila sem denarnico

s približno 1000 lirami, od železnice do Sv. Kristofa. Pošten najditelj naj jo odda v župnišču Sv. Kristofa proti nagradi.

Kolesa

Več tricikljev

različne velikosti se razprodajo po zelo nizki ceni. Gasogeno — Merkur, Puharjeva 6.

Kupimo stare bicikle

bicikelj-gume in motorna kolesa in vreče. Plačamo zelo dobro. Gasogeno — Merkur, Puharjeva št. 6.

Poizvedbe

Stranka, ki je pomotoma

odnesla iz Bonačeve tovarne pri nakupu škatej, v eni istih dva pasa od oblek, naj jih blagoviti vrniti istotam.

SGARAVATTI SEMENTI S. A., PADOVA

Sementi di Ortaggi, Foraggi ecc.
Semena za zelenjavo, krmila ita.

Chiedere offerta. — Zahtevajte ponudbo.

DARMOL
Contro la stitichezza
proti zaprtju

Tilka Škotic
ki je umrla 2. marca ob pol 6 zvečer. K večnemu počitku jo sprejemo v četrtek, 4. marca ob 3 popoldne z Zal, iz kapelice sv. Andreja na pokopališče k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 3. marca 1943.
Janez Škotic, mož — in sorodniki.

Ivana Kralj roj. Dermastja
vdova po žel. uslužbencu
Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 4. t. m. ob pol 3 popoldne z Zal, iz kapele sv. Marije k Sv. Križu.
Ljubljana, dne 2. marca 1943.
Zalujoči ostali.

žali, da pokriva čez noč svoje lilije na vrtu s tenčicami?«

Bučno hihitanje je sledilo temu pripovedovanju.

Spet je povzdignila glas gospa Olga: »Da, da ne pozabim! Res, da, nemogoče, pomislite: že v maju je hotela imeti na prostem lilije za rojstni dan svojega mčža!«

Gospa in gospodične so se spet zasmejale. Eriku Bergenu, ki je moral vse to poslušati, se je zdelo, kakor da so se porušili vsi nasipi njegove duše.

Najrajši bi skočil pokonci, ah, najrajši bi poklek debelo odejo in prekril z njo svoja čustva. Koliko je preстал, kaj vse je občutil in doživel v teh kratkih minutah! Vse dolej je sanjal o neznanzi ženski. Njegovo premišljevanje in iskanje je bilo prepleteno z nežnimi čustvi, z gorečimi željami, s toplim upanjem. Sedaj je zvedel — in na kakšen način je moral zvedeti —, da je Kristina gospa, poročena gospa. Zdelo se mu je, kakor da je kruta roka raztrgala najlepšo podobo njegove domišljije. Kristina je gospa...
Ne, lepo slika so samo za hip raztrgali. Takoj za tem je čutil, da se poraja v njegovi duši nova simpatija do žene, katero je omizje ženskega kročka na terasi tako kruto napadalo.

Kaj je čutil? Ljubezen do nje in občutek varstva ter zaščite hkrati. To, kar so tam pravile in govorile, je delovalo nanj ravno nasprotno. Hudournik obrekovanja je gospo Kristino v njegovih očeh samo povzdignil.

Plahost, ki ga je doslej spremljala, se je razblinila v nič. Človeka, ki stanujeta tam na vasi, na Poljanah, kjer nihče ne vidi, sta mu bila v tem hipu tako blizu kakor sestra in brat iz dežele prav-

ljčne domačije. Da, z vso močjo si bo utrl pot do njiju; zdaj, prav zdaj, čeprav ne bo to pot upanja, temveč ožotnosti. Naj bo še tako težko, pot do Homanovih mora najti. V mislih je že potoval iz mesta — na Poljane.

Vendar, v naslednjem trenutku je bil nastavek te poti, ki se je vzpenjala proti Poljanam kakor mavrica, spet porušeni in uničeni.

»Erik Bergen!«
Gospa Olga ga je poklicala s svojim visokim glasom. Zenski krožek je utihnil in gospe in gosposkične so se ozirle na drugo stran proti pisatelju Eriku. Olga Hartwigova je sprožila svojo duhovnost:

»Bi hoteli najti nekaj oseb za vaš roman kar tukaj pri nas? Gospod Bergen, to bi bilo sijajno! Z izbornimi figurami vam lahko postrežemo. Kajne, Angela? Kaj praviš Konrad? Homanove imam v mislih. Gospe evetnikova in gospe svetnik, to bi bila sijajna tipa za novomodni roman. Ali ne? Mož je nenavadno zanimiv, pri štiridesetih letih je skoraj že osivel — precej življenja mora imeti za seboj — in njegova žena, štirindvajsetletna žena! Zakonski par, puščavnika, ki eta se naselila v čisto navadni vasi ob reki tam zunaj. V kraju, kjer si nihče ne postavlja vile, eta si zgradila nekaj gradu podobnega. Da, o gradu bi lahko govorili, čeprav eta brez premoženja in navezava samo na mašne dohodke. Deset orolov vrta imata, v vrtu pa samo sadno drevje in cvetje — cvetja pa nikoli ne trgata. To, kar potrebuje za mizo in za šopke v sobah, kupujeta tudi pri nas na trgu. Cvetje kupujeta, gostov pa nimata nikoli.«

»Živita samo zase,« je nadaljevala gospa Olga. »In tako zdrži eta leta v leto. Tudi poleti ne gresta na potovanje, kar stori dandane vsakdo, ki količ-

kaj zmore. Tako se zdi, kakor da bi hotela demonstrativno dokazati, da lahko zdrži eta tam zunaj. Veste, mi v mestu jih ne maramo in se tudi ne družimo s Homanovimi. Ah, Konrad, molči vendar! To ni prišlo samo zaradi tiste zadeve s podedovanjem po očetu. Saj je nihče ne more trpeti in bi se vsakdo otujil od nje. To ni bila otročja zadeva. Ne, gotovo ne! Toda, dragi gospod Bergen, pustolovščine pri vaši novi junakinji romana so se začele že zelo zgodaj. Bila je nezonsna, neugnana, nihče ji ni mogel ukrotiti. Toda, o tem vam bom pripovedovala izbrpno ob priliki, ko bova sama.«
»Na vsak način si morate privoščiti zabavo, eta ju boste obiskali. Moj mož vam bo rad posredoval poznanstvo, kajne, Konrad? To mu ne bo težko kljub vsemu nasprotnstvu. Saj v poslovnih zadevah vendar ne poznamo sovraštva. Homan, Kristinin mož, vodi ravno zdaj spet velik proces za naše podjetje. — Torej, če hočete —«
Erik Bergen ji je odgovoril hladno in ravno-dušno:

»Ne, hvala, gospe Hartwigova, hvala lepa. Ne rečem, da ne bi bilo poznanstvo zanimivo, zadržuje mi pa, kar sem doslej slisal v mestu o odnosih. Gradivo, ki sem ga zbral za pisateljevanje, mi zadostuje. V ostalem nameravam odpočivati že v nekaj tednih.

Kristina Homanova.
Erik Bergen ni odpočival. In nekoč je vendarle prišel v domačijo na Poljanah. Precej časa je poteklo do tega, nič manj kakor četrlet. Umaknil se je iz mesta v vas, ki je ležala na nasprotni strani mesta, zelo daleč od Poljan. Tam, na mestu, je hotel dokazati: roman iz preteklih dni. Tako je bil še bolj daleč od samotne hiše, kjer je stanovala Kristina.